

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER BİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN CİNSİYET
ROLLERİ VE EGO (BEN) DURUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİSİ

Danışman
Doç. Dr. Ömer ÜRE

Hazırlayan
Gülseren AŞILI
98146

Konya - 2001

SUMMARY

The changes in gender roles of males and females as a result of technological developments have nowadays become a subject of great deal of research.

This is another research which as well aims to investigate whether there is a relationship between the gender roles and ego states of university students and the department in which they study.

The general universe of this research comprises university students. The study universe however covers the students at Selçuk University. The samples were chosen randomly from the students in the third or fourth classes at fourteen faculties/departments.

In determining the ego states of the students, Ego State Scale was used, and Gender Roles Inventory to determine their gender roles.

The findings of the research can be summed up as follows:

1- Although the average values of critical parent, nurturing parent, adult, and natural child ego states of the students varied in accordance with their gender roles, not any notable differences were observed in adapted child ego state.

2- Whereas the samples show differences in having critical parent, nurturing parent, adult, or natural child ego states according to their biological genders, in adapted child ego state there wasn't any meaningful difference observed between the average values of male and female samples.

3- Whether the ego states of the samples differ according to their gender roles and biological genders has been tested through "Ftest", and it has been found out that masculine males and females have more powerful critical parent ego state in comparison with other individuals, while feminine males and females have comparatively more powerful nurturing parent ego states. Androgynous male individuals have a relatively dominant adult ego state, but not any differences have been observed among androgynous female feminine

and masculine individuals. On the other hand, there isn't any meaningful variation with regard to adapted child ego state. As for feminine male and female individuals, they seem to have an apparently stronger natural child ego state.

4- Each ego state has been dealt with through "F test" independently in order to see whether the ego states of the students differ according to the departments they study in. The result have proved that there isn't a relation between the nurturing parent and natural child ego states and the above mentioned departments, but that the students in mathematics department mainly tend to have critical parent ego state while those in the department of geography have adult ego state, and that the students studying agricultural engineering however tend to have adapted child ego state.

5- The gender roles of the samples have been found out to be affected by their biological genders. Accordingly, male individuals possess dominant masculine gender roles, whereas females have more powerful feminine gender roles.

6- The gender roles of the student varied according to the departments in which they study, the students in dentist department and those at medicine faculty mainly tend to have masculine gender roles. The students studying law and economics generally have androgynous gender roles, and those at theology faculty feminine gender roles.

Suggestions have been devised on the bases of the findings.

ÖZET

Endüstrileşmenin bir sonucu olarak kadın ve erkek cinsiyet rollerinde meydana gelen değişimler günümüzde pek çok araştırmanın konusu haline gelmiştir.

Bu araştırma da üniversite öğrencilerinin ego durumları ile cinsiyet rolleri ve okudukları bölümler arasında bir ilişki olup olmadığını incelemeyi amaçlamıştır.

Araştırmanın genel evrenini üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma evreni olarak ise Selçuk Üniversitesi öğrencileri alınmıştır. Araştırmanın örneklemini Selçuk Üniversitesinden 14 fakülte ve bölümünün 3. veya 4. sınıflarının random usulü seçilmesi ile belirlenmiştir.

Öğrencilerin ego durumunu belirlemede Ego Durumları Ölçeğinden, cinsiyet rollerini belirlemede ise Cinsiyet Rolü Envanterinden yararlanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir:

1-Öğrencilerin sahip oldukları eleştirici ebeveyn, koruyucu ebeveyn, yetişkin, doğal çocuk ego durumu ortalamaları cinsiyet rolüne göre farklılaşmasına rağmen;uygulu çocuk ego durumunda belirgin bir farklılık gözlenmemiştir.

2- Deneklerin eleştirici ebeveyn, koruyucu ebeveyn, yetişkin, doğal çocuk ego durumuna sahip olmaları biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşırken, kız ve erkek deneklerin uygulu çocuk ego durumu ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır.

3- Deneklerin ego durumlarının cinsiyet rolleri ve biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı f testi ile sınılanmış, masculin erkek ve kızların diğer bireylere oranla baskın bir şekilde eleştirici;feminen erkek ve kızların ise diğer bireylere oranla baskın bir şekilde koruyucu ebeveyn ego durumlarına sahip oldukları bulunmuştur.Erkek androjen bireyler diğer bireylere kıyasla baskın bir şekilde yetişkin durumuna sahipken, kız androjen,feminen ve masculin bireyler arasında bir fark

gözlenmemiştir.Uygulu çocuk ego durumuna sahip olma bakımından da anlamlı bir farklılık yoktur.Feminen erkek ve kızlar ise diğer bireylere oranla daha baskın bir şekilde doğal çocuk durumuna sahip gözükmektedir.

4-Öğrencilerin ego durumlarının öğrenim gördüğü bölüme göre farklılaşıp farklılaşmadığı her ego durumu için ayrı ayrı f testi ile sınanmış,koruyucu ebeveyn ve doğal çocuk durumlarına sahip olma ile öğrenim görülen bölüm arasında bir ilişki olmadığı saptanmıştır.Matematik bölümünde okuyan öğrenciler ağırlıklı olarak eleştirici ebeveyn, coğrafya bölümünde okuyan öğrenciler ağırlıklı olarak yetişkin,ziraat bölümünde okuyan öğrenciler ise ağırlıklı olarak uygulu çocuk ego durumlarına sahip gözükmektedirler.

5- Deneklerin cinsiyet rollerinin biyolojik cinsiyetlerinden etkilendiği bulunmuştur.Buna göre erkekler baskın bir şekilde masculin cinsiyet rolüne sahipken, kızlar baskın bir şekilde feminen cinsiyet rolüne sahiptir.

6- Öğrencilerin cinsiyet rolleri öğrenim gördükleri programa göre değişmektedir. İlahiyat, gazetecilik ve halkla ilişkiler bölümünde okuyan öğrenciler ağırlıklı olarak feminen, hukuk ve iktisat fakültelerinde okuyan öğrenciler androjen, tıp ve dişçilik fakültelerinde okuyan öğrenciler ise masculin cinsiyet rolüne sahip gözükmektedir.

Yukarıdaki bulgulara dayalı olarak öneriler geliştirilmiştir.

İÇİNDEKİLER

ÖZET (İNGİLİZCE)	i
ÖZET (TÜRKÇE)	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLoların LİSTESİ.....	vii
ÖNSÖZ.....	ix
GİRİŞ	1
1.1 Toplumsal Kalıpyargılar	1
1.2 Cinsiyet	5
1.3 Cinsiyet Kimliği.....	6
1.4 Cinsiyet Rolfü.....	6
1.5 Cinsel Rollerin Kazanılması	8
1.6 Cinsiyet Kimlik Bozuklukları	10
1.7 Cinsiyet Farklılık Teorileri.....	11
1.7.1 Psikoanalitik Kuram.....	11
1.7.2 Sosyal Öğrenme Kuramı	12
1.7.3 Bilişsel Gelişimsel Kuram	13
1.7.4 Cinsiyet Kimliği Şeması Kuramı	14
2.1 Transaksiyonel Analiz Kuramı	15
2.2 Ego Durumunun Gelişimi	16
2.3 Ana Baba Ego Durumu	16
2.3.1 Eleştirici Ana Baba Ego Durumu.....	16
2.3.2 Koruyucu Ana Baba Ego Durumu	17
2.4 Yetişkin Ego Durumu	17
2.5 Çocuk Ego Durumu.....	18
2.5.1 Doğal Çocuk Ego Durumu.....	18
2.5.2 Uygulu Çocuk Ego Durumu	19
AMAÇ.....	20
ALT AMAÇLAR	20
DENENCELER.....	20

SAYILTILAR	23
SINIRLILIKLAR	23
TANIMLAR.....	23
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	24

BÖLÜM 2

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	26
------------------------------------	----

BÖLÜM 3

YÖNTEM.....	31
EVREN VE ÖRNEKLEM.....	31
VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	32
EGO DURUMLARI ÖLÇEĞİ.....	33
ÖLÇEĞİN PUANLAMASI	33
ÖLÇEĞİN GEÇERLİLİĞİ	33
ÖLÇEĞİN GÜVENİRLİLİĞİ	34
CİNSİYET ROLÜ DEĞERLENDİRME ENVANTERİ.....	35
ÖLÇEĞİN PUANLAMASI	35
ÖLÇEĞİN GEÇERLİLİĞİ	35
ÖLÇEĞİN GÜVENİRLİLİĞİ	36
VERİLERİN TOPLANMASI	36
VERİLERİN ANALİZİ	36

BÖLÜM 4

BULGULAR	38
----------------	----

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM.....	65
------------------------	----

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	79
KAYNAKÇA	82
EKLER	86

TABLoların LİSTESİ

Tablo 1: Cinsiyet Değişkenine Göre Örnekleme Giren Deneklerin Dağılımı.....	31
Tablo 2: Öğrenim Gördükleri Program Türüne Göre Deneklerin Dağılımı.....	32
Tablo 3: Deneklerin Cinsiyet Rollerine Göre Ego Durumlarının Karşılaştırma Sonuçları.....	38
Tablo 4: Kız ve Erkek Deneklerin Eleştirici Ebeveyn Ego Durumları Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi Sonuçları.....	40
Tablo 5: Kız ve Erkek Deneklerin Koruyucu Ebeveyn Ego Durumları Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi Sonuçları.....	41
Tablo 6: Kız ve Erkek Deneklerin Yetişkin Ego Durumları Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi Sonuçları.....	42
Tablo 7: Kız ve Erkek Deneklerin Uygulu Çocuk Ego Durumları Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi Sonuçları.....	42
Tablo 8: Kız ve Erkek Deneklerin Doğal Çocuk Ego Durumları Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi Sonuçları.....	43
Tablo 9: Cinsiyet Rollerine Göre Ego Durumlarının Deneklerin Erkek ve Kız Olmalarına Göre Karşılaştırma Sonuçları.....	45
Tablo 10: Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Ego Durumları.....	50
Tablo 11: Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Eleştirici Ebeveyn Ego Durumları Özelliği.....	51
Tablo 11/A: Eleştirici Ebeveyn Ego Durumu Özelliği Gösteren Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Karşılaştırmalı İlişkisel Analizi.....	53
Tablo 12: Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Koruyucu Ebeveyn Ego Durumları Özelliği.....	54

Tablo 13: Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Yetişkin Ego Durumları Özelliği.....	56
Tablo 13/A: Yetişkin Ego Durumu Özelliği Gösteren Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Karşılaştırmalı İlişkisel Analizi.....	57
Tablo 14: Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Uygulu Çocuk Ego Durumları Özelliği	58
Tablo 14/A: Uygulu Çocuk Ego Durumu Özelliği Gösteren Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Karşılaştırmalı İlişkisel Analizi.....	60
Tablo 15: Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Doğal Çocuk Ego Durumları Özelliği	61
Tablo 16: Cinsiyet Değişkenine Göre Örnekleme Giren Deneklerin Cinsiyet Rolü Dağılımı	62
Tablo 17: Öğrenim Görülen Program Değişkenine Göre Deneklerin Cinsiyet Rol Dağılımları	63

ÖNSÖZ

İnsanlık tarihi boyunca toplumsal yapı sürekli olarak değişikliğe uğramıştır. Endüstrileşme süreci ile insanların yaşayış tarzları, eğitim anlayışları, çalışma ortamları, aile yapıları gibi pek çok unsur büyük değişikliklere uğramıştır.

İnsanların eğitim düzeylerinin yükselmesi, ekonomik zorluklar nedeniyle kadının ev dışında da çalışmaya başlaması, teknolojik gelişmeler sayesinde kadının kendisine ayırdığı zamanın kalitesinin artması toplum tarafından kadın için daha önceden belirlenmiş yükümlülüklerin kapsamını değiştirmiştir. Bu değişim kendini farklı kültürlerde farklı şekillerde göstermiştir. Ülkemizde de kendini hissettiren bu değişim rüzgarı, toplumumuzun büyük kesimini etkisi altına almıştır ancak kırsal bölgelerimizde kadın ve erkek için belirlenen, kadını ev içi roller ile sınırlayan ve erkeğe evin geçimini sağlama sorumluluğunu yükleyen kalıpyargılar fazlaca bir değişim göstermemiştir.

Bu araştırma, toplumda meydana gelen bu değişimin, bireylerin cinsiyet rollerine ne derecede etki ettiğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma ayrıca daha önce araştırma konusu yapılmamış olan ego durumları ve cinsiyet rolleri arasındaki ilişkiyi, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme göre ego durumları ve cinsiyet rol dağılımlarını da analize çalışmaktadır.

Bu çalışma süresince beni eleştirileriyle yönlendiren değerli hocam Doç. Dr. Ömer Üre'ye, ego durumları ölçeğinin değerlendirmesi konusunda yardımlarını gördüğüm Doç. Dr. Ramazan Arı'ya, çalışmamın en zor aşamalarında beni cesaretlendiren, verilerin analizi hususunda sonsuz desteğini esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Hasan Yılmaz'a ve son olarak beni varlığıyla huzurlandıran eşim Mehmet'e teşekkürü bir borç biliyorum.

GÜLSEREN AŞILI

GİRİŞ

Bireyler için eşit hak ve özgürlük arayışı 1960'larda özellikle eğitilmiş kadınların yaşamın sadece çocuk bakımından, ev işlerinden ibaret olmadığını farkın varmasıyla başladı. İş yerinde başarılı olan kadınlar mükafatlandırılmayan ev kadını rollerine zorlanmış olmalarından dolayı rahatsızlık duydular ve özgürlüklerinin sağlanmasını istediler. Bu istek feminen hareketin başlangıcı oldu.

Bu hareketin temeli eşit çalışmalar için eşit ödemeler, eşit eğitim ve kariyer fırsatları, kanunda, politikada, finansta eşit muameleler gibi kadınlar için eşit haklar sağlanması esasına dayanmaktaydı. Amerika'da ve bütün dünyada bu hareket bugün bile hâlâ süregelen cinsiyet eşitliği için mücadelenin temeli olmuştur.

Dünya'nın artan nüfus fazlalığı kaygısıyla geliştirilen yeni doğum kontrol metodları, kadınlar için eşit eğitim imkanlarının artması, ev içinde kullanılan araç gereç ve teknolojinin kullanımının artması, kadınların iş sahasında da kendilerini hissettirmeye başlaması, endüstrileşme sürecinin etkisi toplumda kadın ve erkek rollerinin değişmesine neden oldu. Bu değişim büyük bir reform niteliğindedir ancak pek çok kültür insanların nasıl davranmaları gerektiğini, üstlenmeleri gereken ya da üstlenmelerine izin verilen rolleri ve hatta hangi kişilik özelliklerini edinmelerinin uygun olacağını daha önceden yazılı olmayan kurallarla belirlemektedir ve bu kuralların bir anda yıkılması mümkün gözükmemektedir.

1.1 Cinsiyet Rollerine İlişkin Toplumsal Kalıpyargular

Cinsiyetler arasındaki davranış ve özellik farklılıkları konusunda önceden toplum tarafından belirlenmiş, kuşaktan kuşağa geçen önyargılardır. Aileler çocuklarına doğumlarından itibaren bu kalıpyargıların etkisiyle farklı şekillerde davranmaya eğilimlidirler. Block (1980) çocukluk boyunca ailelerin erkek çocuklarda başarı, yarışma ve bağımsızlığı vurgularken; kızlarda güvenirlilik, duyarlılık, diğerleriyle ilgilenmeyi vurgulayarak bu cinsiyet ayrımını sürdürdüklerine işaret etmiştir.

Aileleri tarafından erkek çocuklar doğumlarından itibaren kız çocuklarına oranla daha güçlü, bağımsız, talep edici, atılgan, iyi problem çözücü olarak görülürler ve bu sebeple de her zaman tercih edilen olurlar, kariyerlerinde ilerlemesi için kızlardan daha fazla imkan sağlanır ve teşvik edilirler. Ayrıca erkeklerin üstünlük için çabalaması beklenir. Kısaca bir erkek olmanın kuralları aile ve toplum tarafından hanımevladı olma (kadınlardan farklı ol, sızlanma), önemli ol (diğerlerine üstün ol), sert ol (kendine güven, vazgeçen olma), güçlü ol (şiddetle bile olsa diğerlerine baskın ve güçlü ol) şeklinde belirlenir.

Pogrebin (1980), kızların aileleri tarafından iyi anneler olarak yetiştirilmeye çalışıldığını, verici, duygusal, kararsız, güçsüz ve problemleri hakkında daha geveze olduklarına inanıldığını belirtir. Ayrıca eğer kadınlar hırslı, talep edici, güçlü veya sert olurlarsa feminen olmadıkları düşünülür; onların kocalarını takip etmeleri ve hayatlarını çocuklarına adamaları beklenir. Böylece kadınlardan başkalarına hizmet etmesi, kendi hırslarını ve kişisel ihtiyaçlarını diğerlerine özen göstermek ve memnun etmek için feda etmesi beklenir (bkz. Too Good for Her Own Good by Bepkof Kreston, 1990).

Cinsiyetler arasındaki bu ayrım oyuncak seçiminde bile kendini gösterir. Kız çocuklara evde kullanılan araç gereçlere benzer oyuncaklar ve bebekler alınırken , erkek çocuklara ise eğitsel oyuncaklar, hareketli figürler ve spor aletleri alınma olasılığı daha fazladır (Huston, 1983; Lawson, 1989; Rheingold and Cook, 1975; Yavuzer, 1999).

Cinsiyetler arasında yapılan bu ayrımın temeli ailelerin kızlar ve erkekler arasındaki biyolojik farklılıkları temel almasından kaynaklanır. Örneğin; doğduklarında erkek çocuklar aynı yaştaki kız çocuklardan daha aktiftirler, üç aylıkken daha huysuz olurlar ve bir yaşında daha etkin bir şekilde oynarlar. Çocukluk boyunca erkek çocuklar bu tarzda büyümeye devam ederler. Onlar kızlardan daha agresiftirler ve daha çetin aktiviteler içine girerler. (Maccoby, 1974 and Jacklin, 1980)

Fiziksel aktivitedeki bu farklılıklar yanında ,erkekler ve kızlar sosyal, bilişsel ve duygusal gelişimde de farklılık gösterirler ancak bu farklılıklar her zaman önemli düzeyde değildir. Hetherington ; Parke (1986) ve Maccoby ; Jacklin (1974) kızların erkek çocuklara nazaran daha sosyal , erkek çocukların ise kızlardan daha çok başarı motivasyonuna sahip olduğuna dair hiçbir kanıt olmadığını belirtmektedirler. Lummis ve Stevenson, (1990) Tayvan'da, Japonya'da ve Amerika Birleşik Devletlerin' de ebeveynlerin hiç bir kanıt olmamasına rağmen erkeklerin matematikte ve kızlarında okumada daha iyi olduklarına inanmaya eğilimli olduklarını belirtmektedir. Başka bir araştırma kızların ergenliklerinde erkeklerden iki kat daha fazla depresyona sahip olduğunu, onların görünüm,arkadaş, kişisel problemler, romantik ilişkiler, aileleriyle ilgili problemler gibi konularda daha çok endişeli olduğunu vurgulamaktadır (Fizel, 1998).

Benzer şekilde, Super ve Crites (1962) erkeklerin matematik, teknik ve yönetim alanlarına kızlardan, kızların ise dil-edebiyat, sosyal hizmet ve büro işlerine erkeklerden daha fazla ilgi duyduklarını belirtmektedir. Diğer taraftan, Holland (1985) erkeklerin girişimci, araştırmacı ve gerçekçi tip ölçeklerinde kadınlardan, kadınların ise sosyal, sanatçı ve gelenekçi tip ölçeklerinde erkeklerden daha yüksek puan aldıklarını saptamıştır. (Kuzgun,1999)

Cinsiyetler arasında öngörülen bu kalıpyargılar çalışma hayatında da kendini göstermektedir. Bugünün iş çevrelerinde bile hâlâ kadınlar alt sosyal tabakadan görülürler ve bu temelde, "kadınları aşağıla ve yerlerinde saydır" düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu düşünce saklı ve gizlidir. Ünlü antropolog Margerat Mead, erkekler için ekmek kazanan olmanın ve karar verici olmanın veya kadınlar için körü körüne hizmet eden ve çocuk büyüten olmanın doğuştan olmadığını belirtmiştir.Yine de içinde yaşanan kültür insanları bu cinsiyet rol kalıplarına göre davranmaya zorlamaktadır. Kısacası cinsiyet rolleri içinde yaşanan kültürden etkilenmekte ve kişiler her toplumda varolan, kültüre göre değişen bu kalıpyargıların baskısını her an üzerlerinde hissetmektedirler.

Farklı kültürler toplumsal olarak doğru davranışları, rolleri ve kişisel özellikleri farklı biçimde tanımlayabilir ve bunlar da bir kültürün içinde zamanla değişebilir. Örneğin; son 25 yıl içinde Amerika'da ve ülkemizde eskiden kadınlar ve erkekler için uygun görülmeyen pek çok davranış onay görür hale gelmiştir. Özellikle ülkemiz de kadın ve erkek rollerine toplumun bakışı önemli ölçüde değişmiştir. Artık ne bir erkeğin çocuk bakması veya yemek pişirmesi ne de bir kadının bir inşaat veya tamircilik işinde çalışması yadırganmamaktadır. Benzer şekilde erkekler eskiden sadece feminen özellikler olarak görülen duyarlı ve müşfik olma; kadınlar da eskiden sadece masculin özellikler olarak görülen bağımsız ve yarışmacı olma gibi özellikleri özgürce sergileyebilmektedirler. Ancak kadın ve erkek rollerinde meydana geldiğini düşündüğümüz bu değişim özellikle kentli kültürde benimsenmiş görülmektedir. Toplumumuzun kırsal kesimlerinde ise cinsler arasındaki bu rol dağılımı hâlâ kesin çizgilerle ayrılmış gözükmektedir. Kağıtçıbaşı, (1986) aile içi rollerin değişmesine en çok karşı koyan faktörün geleneksel(kültürel) değerler olduğunu ifade etmektedir.

Ersöz. (1999) toplumlarda varolan cinsiyet rollerine ilişkin beklenti ve tutumlardaki geleneksel yapının büyük ölçüde korunmaya devam edilmesinin, hem kadınları hem de erkekleri olumsuz yönde etkilediğini, kısıtladığını, çalışma hayatına giren kadınların yoğun iş ve ev ikilemi yaşamasına neden olduğunu vurgulamaktadır.

John Williams, Debra Best ve arkadaşları (1990) cinsiyet rollerinin farklı kültürlerde nasıl algılandığını belirlemek amacı ile 14 farklı kültürden üniversite öğrencilerine "Kadınlar ev işleriyle uğraşmak zorunda mıdır?", "Onlar kendilerinininkinden daha çok eşlerinin mesleklerinde yükselmeleriyle mi ilgilenmelidirler?" gibi sorular sordular. Bayan öğrencilerin tamamına yakını yaşıtı erkek arkadaşlarından belirgin bir şekilde daha eşitlikçi bir bakış açısına sahip olduklarını göstermişlerdir. Araştırma bulguları; Nijeryalı ve Pakistanlı öğrencilerin kadın ve erkeklerin rolleri hakkında daha gelenekçi fikirlere sahip olduklarını göstermiştir.

Bazı kültürlerde, kız ve erkek rolleri kesin bir şekilde farklıdır. Örneğin; Hindistan'ın kırsal kesimlerinde kızlar zamanlarının üçte ikisini ev işleri yaparak harcarken, erkekler ise zamanlarının üçte ikisini boş zaman aktiviteleri ile geçirmektedir. (Sarawathi&Dutta,1988)

Cinsiyet rollerine ilişkin toplumsal kalıpyargılar meslek seçiminde de kendini gösterir. İnsanlar kız veya erkek oluşlarından dolayı bir şekilde hem aileleri hem de toplum tarafından farklı mesleklere doğru yönlendirilirler ve bireyler bu kalıpyargıların etkisi altında meslek seçimi yapabilmektedirler. Böylece erkekler matematik, tıp ve mühendislik gibi mesleklere; kızlar ise yükselme şanslarının fazlaca olmadığı edebiyat, sosyal hizmet ve büro işlerine yönelebilmektedirler. Bugün gerek ülkemizde gerekse dünyada çeşitli meslek guruplarındaki bireylerin cinsiyetlerine bakıldığında bir ayrımın söz konusu olduğu göze çarpar.örneğin; Amerika Birleşik Devletlerindeki bin büyük anonim şirket üst düzey yöneticilerinin %3'ünü, deniz piyadelerinin %4 'ünü, hemşirelerin %97' sini ve sekreterlerin %99' unu kadınlar oluşturmaktadır. (Castro, 1990; saltzman, 1991; Williams, 1989).

Kızların kadınsı (feminen) özellikler geliştirmesi ve geleneksel kadın mesleklerine yönelmesi konusundaki önyargılar son yıllarda büyük ölçüde değişmeye başlamıştır. Erkek mesleği olarak bilinen yönetim, işletme ve tıp alanında okuyan kızların sayısı günümüzde artma göstermiştir (Kuzgun,2000). Şüphesiz bu değişim, ailelerin ve dolayısıyla tüm toplumun kalıpyargıların biraz da olsa dışına çıkabilmesi ve meslekleri algılamada artık cinsiyet değişkeninin temel alınmamasından kaynaklanmıştır.

Toplumda kadın ve erkek için uygun görülen cinsiyet rollerini açıklamaya geçmeden önce araştırmamız açısından çok önemli olan cinsiyet, cinsiyet kimliği ve cinsiyet rolü kavramlarını açıklamamız gerekir.

1.2 Cinsiyet

Dünya'ya gelen her çocuk çift cinsiyetlilik gibi nadir durumlar dışında, belli bir anatomik cinsiyetle dünyaya gelir.

Cinsiyet kavramı anatomik cinsiyeti temsil eder, bir başka deyişle bireyin ne tür üreme organlarına sahip olduğunu belirtir. Anatomik cinsiyet çok açık bir şekilde tanımlanmıştır ve kolayca anlaşılabilir.

1.3 Cinsiyet Kimliği: Cinsiyet kimliği, kişinin kendi cinsiyeti ile ilgili içsel algılaması ve onunla ilgili deneyimleridir. Cinsel kimlik, bir cinsten veya öbüründen olmanın farkında olmaya, öz bilincinde olmaya dayanır. Ana cinsel kimlik 2 yaş sonlanmadan oturur, 3 yaş sonrasında sonra cinsiyetin yeniden düzenlenmesi ciddi psikolojik bozukluklara yol açar.

1.4 Cinsiyet Rolü: Cinsiyet rolü kişinin cins kimliğine dayalı olarak toplumda yaşayışı ve diğerleriyle olan etkileşimidir. Cinsel rol, toplumun cinsler için önceden belirlediği davranışlar ve rollerdir. Dolayısıyla toplum tarafından kendi cinsiyetimiz için uygun görülen tüm davranış ve roller bizim benimsememiz gereken cinsel rol kalıplarını ifade eder. Cinsiyet rolü cinsel kimlikle karşılaştırıldığında tipik olarak 4-5 yaşlarında kristalleşir. (Yates, 1996)

Toplum kadınlar için feminen cinsiyet rolünü erkekler için masculin cinsiyet rolünü uygun görür. Feminen cinsiyet rolü kadınsı özelliklerin ağır bastığı cinsiyet rolünü ifade eder. Feminen cinsiyet rolüne sahip bireyler, ağırbaşlı, ciddi, boyun eğen, anlayışlı, hassas, kadınsı, merhametli, namuslu, sadık, sevecen, sıkılgan, tatlı dilli, yumuşak, nazik gibi özelliklere daha baskın bir şekilde sahiptir. Masculin cinsiyet rolüne sahip bireyler ise, ailesine karşı sorumlu, baskın, tesirli, cömert, duygularını açığa vurmeyen, erkeksi, etkileyici, güçlü, girişken, gözü pek, haksızlığa karşı tavır alan, hırslı, idealist, kendi ihtiyaçlarını savunan, kendine güvenen, kuralcı, katı, lider gibi davranan, mantıklı, saldırgan gibi niteliklere daha baskın olarak sahiptir.

Bireylerin sahip olabileceği cinsiyet rolü sadece "erkeksi" ve "kadınsı" ile sınırlı olmayıp bunların farklı derecelerde de olsa birlikte bulunduğu androjen cinsiyet rolünü de içine alır. Bir başka deyişle androjen cinsiyet rolü erkek ve kadın özelliklerinin dengede olduğu cinsiyet rolünü ifade eder.

Androjen kimse erkeğin "yetenek ve beceri" özelliklerinin yanısıra kadının "sıcaklık ve ifade kolaylığını" bünyelerinde birleştirebilir. Ayrıca androjen

bireyler kişiliklerini ve davranışlarını, erillik ve dişilikle ilgili kültürel kalıpyargılarla sınırlamazlar. Psikolog Sundra Bem'e göre (1978) androjen bireylerin kişilikleri, eskiden yalnız bir cinsiyet veya diğeri için uygun olarak düşünülen pozitif özelliklerin dengeli bir kombinasyonunu içerir.

1970'li yıllarda araştırmacılar, psikolojik sağlığın hem erkek hem de dişiye yönelme ile ilişkilendirilebileceğini düşünmekteydiler. Gerçekte Bem (1974) androjenliğin" daha insancıl bir zihin sağlığı standardını" tanımlayabileceğini önermiştir. Bu dönemdeki araştırmacılar androjen bireylerin geleneksel cinsiyet rollerine göre yetişen bireylerden daha fazla özsaygıya ve daha iyi psikolojik uyumlara sahip olduklarını göstermeye çalışmışlardır, (Cook, 1985; Whitley, 1983). Ancak deneysel çalışmalar bu türden hipotezleri desteklememiştir (Whitley, 1983). Bunun aksine erkeklikle ilişkili daha iyi uyumluluğu izah etmek için bir erkeklik modeli geliştirilmiştir. (Adams, Sherer, 1985)

Silvern (1979), bu çalışmaların çoğunda cinsler arası roller göz önüne alındığında sonuçların genellikle androjen kadınların, dişi kadınlardan daha uyumlu olduğunu gösterdiğini ve androjen erkeklerin uyumluluğunun, masculin erkeklerle aynı olduğunu rapor etmektedir.

Spence ve Helmreich (1978) yaptıkları araştırmada, androjenik kimselerin kendilerine daha yüksek güven duyduklarını, diğer kimselere karşı daha anlayışlı davrandıklarını ve daha yüksek başarıma güdüsüne sahip olduklarını bulmuşlardır.

Androjen cinsiyet rolüne sahip bireyler iş yaşamlarında diğer bireylere oranla daha etkin olabilmektedirler. Yogev (1983) ve Tangri (1972) hem masculin hem feminen özelliklere en üst düzeyde sahip olan kadınların çalışma hayatına katılmalarının olumlu etkileri olacağını, başkaları ile işbirliği yapabilme, başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı olma, nazik ve anlayışlı olma gibi feminen özelliklerin ve hırslı, idealist, sorumluluk ve risk alabilme, girişken olma, otoriter olma gibi masculin özelliklerin bir arada bulunmasının kişilerin iş yaşamlarında başarılarını artırmalarına yardımcı olacağını belirtmişlerdir.

Ayrıca; Huston (1983), "Erkek gibi davranan kızların" diğer kızlara oranla daha kolay kabul edildiklerini belirtmektedir. Genelde cinsiyet rollerine daha önceki bakışımızın bir sonucu olarak masculin özelliklere feminen özelliklere nazaran daha çok itibar gösterildiğini söyleyebiliriz.

Kişilerin yukarıda sayılan üç cinsiyet rolünden birini benimsememesi kişilerin cinsel rolleri hakkında bilgi edindikleri aile, okul, akran grupları, basılı yayın ve kitle iletişim araçlarından etkilenmeleri ile mümkün olmaktadır.

1.5 Cinsel Rollerin Kazanılması

Kişinin sosyalleşme süreci ile en yakın ilişkili olan kurum ailedir. Bizler bebek ve çocuk olarak ilk sosyalleşme deneyimini ailede yaşarız, ilk kendilik anlayışımız burada gelişir. Pek çok aile çocuklarının, hem aile hem toplum norm ve değerlerine uygun olarak yarışmacı ergenler ve kendine güvenen yetişkinler olarak yetişmesi için yardıma çalışırlar (Gecas, 1981). Çocuk kendi cinsiyetine uygun cinsel rollerle ilgili ilk deneyimlerini de sosyal öğrenme yoluyla ailesinden öğrenir.

Cinsel kimlik, karşı cinsten anne ya da baba tarafından çok fazla etkilenir. Baba kızına anne oğluna etki de bulunur. Baba kadınların kötü ve yetersiz olduğunu düşünüyorsa, kız kendi dişiliğini reddedecek biçimde uyarlanabilir. Aynı şekilde bir anne erkeklerin güvenilmez, saldırgan ve kötü olduklarını düşünüyorsa bu da erkek çocuğun kendini algılayış şeklini etkileyebilir.

Dorothy Jongeward (1967), cinsiyetleri anne babalarınca benimsenmeyen çocukların kendi cinsiyetlerini reddedebildiklerini, kendi cinsel kimliklerinin yok olması pahasına anne - ve babalarının beklentileri doğrultusunda davranabildiklerini belirtmiştir. Örneğin; kadınların çoğu uyarlandıkları "gerçek" kadın imgesine uymak ya da başkalarına kadınca görünmek için utangaç, duygusal, alıngan, aşırı duyarlı, çaresiz ve zekâ yönünden yetersiz görünmeye çabalarlar.

Spieler (1984) , kızların feminen olmayı masculin babaları ile olan olumlu ilişkileri yoluyla öğrendiklerini, babaların kızlarını belki de bir erkek çocuk tercihi nedeniyle reddettiklerinde ise kızların kendilik saygılarının ve başkaları

ile ilişki kurma yetilerinin bozulduğunu belirtmektedir. Ayrıca Spieler eğiten, dominant ve çocuk bakımına etkin olarak katılan babaların büyük olasılıkla masculin oğullar ve feminen kızlar yetiştireceğini söyler.

Babanın yokluğu durumlarında ise erkek çocukların daha düşük maskülinite puanlara sahip oldukları (Mead ve Rekers 1979) ve babasız evlerde büyüyen erkeklerin yetişkin yaşamlarında daha az başarılı heteroseksüel uyum gösterdikleri saptanmıştır (Chinch, 1949). Genel olarak erken dönemde baba yoksunluğunun erkeklerin psikoseksüel gelişimi üzerinde derin tesirleri olmaktadır (Hetherington, 1971). Baba yokluğunun kızların psikoseksüel gelişimi üzerinde ise erkeklerden daha az zarar verici etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Çocuklarda erkeksi ya da kadınsı cinsiyet rolünün gelişmesinde aynı karaktere sahip ebeveynin önemli etkileri olmaktadır. Çocukların aynı cinsiyetteki ana baba ile özdeşleşmelerinin cinsiyet rollerine uygun davranımları kazanmalarında ve davranış düzeylerinde erkeksi ve kadınsı özelliklerin düşük ya da yüksek olmasında aile yapısı büyük önem taşımaktadır.

Cinsiyet rollerini birey tıpkı diğer davranışlar gibi cezalandırma ve ödüllendirme ile öğrenir. Çocuklar kendi cinslerine uygun davranışlar gösterdiklerinde ödüllendirilir ve böylece davranışları pekiştirilir, cinslerine uymayan davranışlar gösterdiklerinde de cezalandırılırlar.

Aile gibi okulunda çocukların sosyalleşmesi üzerinde, toplumun norm ve değerlerinin çocuklara öğretilmesinde kaçınılmaz bir etkisi söz konusudur.

Araştırmalar öğretmenlerin öğrencilerin cinsiyetine göre farklı muamelelerde bulunduğunu, erkek çocukları kız çocuklardan daha fazla övdüklerini ve erkeklere daha çok akademik destek sunduklarını göstermiştir. Ek olarak atılganlık için erkek çocukları ödüllendirirken benzer davranışları için kız çocukları azarladıkları bulunmuştur (Sadker & Sadker, 1985).

Bireyin sosyal gelişiminde yaklaşık aynı yaşta olduğu, benzer sosyal statüden olan akranlarının da önemli etkileri vardır. Çocuk büyüdükçe ailenin onun sosyal gelişiminde önemi azalırken onun yerine akran gruplarının etkisi

fazlalaşmaya başlar. Aynı yaşta olan akranlar çocukluklarından itibaren birbirlerini etkilerler. Oyuncak bebekle veya kızlarla oynayan erkek çocuklar ve kamyonlarla oynayan kız çocuklar yaşıtı olan diğere çocuklar tarafından eleştirilebilir veya görmemezlikten gelinebilir. (Fagot, 1977; O'Brien & Huston, 1985) Gençler ise anlamlı bir ödüllendirme ve cezalandırmanın sürdürüldüğü akran gruplarındaki arkadaşlarını taklit ederler.

Anne baba, okul ve akran etkenlerine ek olarak, çocuk kitapları ve televizyon programları da cinsiyet rolü kalıplarının yaygınlaşmasında önemli rol oynar. Yakın zamanlara kadar çocuk kitaplarının çoğu erkek çocukları etkin, problem çözücü, cesaret ve kahramanlık gösteren ; zorluklar karşısında yılgınlığa kapılmayan ve daima hedeflerine ulaşan karakterler olarak resmederken, kızları ise genellikle daha edilgen, genellikle korkularını belli eden tehlikeli durumlardan kaçan karakterler olarak resmetmişlerdir.

Benzer farklılıklar çocuklara yönelik televizyon programlarında canlandırılan cinsiyet rollerinde de kaydedilmiştir. (Sternglanz ve Serbin, 1974) Televizyon ülkemizde de en etkin bir şekilde kullanılan kitle iletişim aracıdır ve Türk toplumu günün ortalama 5-7 saatini televizyon başında geçirmektedir. (Cüceloğlu, 1993) Çocuklarımız kadınsılık ve erkeksilik cinsiyet rolleri hakkındaki bilgileri belki de pek de doğru olmayan şekilde TV'lerden elde etmektedir.

Bireyler; aile, okul, akran grubu, basılı yayın ve kitle iletişim araçları ile kendi cinsel rolüne uygun davranış kalıplarını öğrenmektedir. Ancak kişi şayet kendi cinsel kimliği ile ilgili bir takım problemler yaşıyorsa kendisi için uygun cinsel rolü de onun gerektirdiği davranışları da tam olarak öğrenemeyecektir. Bu sebeple cinsiyet kimlik bozukluklarının ne şekilde ortaya çıktığı ve yaşandığı önem kazanmaktadır.

1.6 Cinsiyet Kimlik Bozuklukları

Kişi şayet 2 yaşını doldurmadan önce belirgin bir cinsel kimliğe sahip olamamışsa, ciddi bir kimlik karmaşasına düşer ve bu ciddi psikolojik bozukluklara yol açabilir. Cins Dysphoria mutsuzluk ve kişinin fiziksel

cinsiyetini ya da cins rolünü ilgilendiren uyumsuzluk hissini kapsayan genel bir kavramdır. Bu beklenen sosyal rol ile genel hoşnutsuzluk duygusundan, karşı cinsin elbiselerini giyme duygusuna ve tam transeksüellik (cinsiyet değiştirme) duygusuna kadar bir çok duyguyu kapsar.

Çocuklarda güçlü ve sürekli bir cinsiyet kimliği karmaşası şu şekilde ortaya çıkar.

- Diğer cinsiyete sahip olmayı arzuladığını defalarca ifade etme
- Erkeklerde kadın giysilerine benzer karşıt elbiseleri giymeyi tercih etme ve kızlarda yalnızca tipik masculin giysileri giymede ısrar etme
- Sürekli bir biçimde diğer cinsiyetten olmayı hayal etme
- Diğer cinsin tipik eğlence oyunlarına katılmayı şiddetle arzu etme
- Oyun arkadaşlarını sürekli olarak diğer cinsiyetten seçme

Adölesans ve yetişkinlerde ise cinsiyet kimliği karmaşası; diğer cinsten olmayı arzu ettiğini ifade etme, diğer cinstenmiş gibi davranmayı ve yaşamayı isteme, diğer cinsin duygularına ve tepkilerine sahip olduğuna yönelik bir inanca sahip olma gibi semptomlarla ortaya çıkar.

(Koroğlu, 1995)

1.7 Cinsiyet Farklılık Teorileri

Peki cinsiyet kimliği ve cinsiyet rolleri yalnızca kültürel zorunlulukların ve beklentilerin mi, yoksa kısmen " doğal" gelişmenin mi bir ürünüdür? Kuramlar arasında bu konuda anlaşmazlık vardır. Burada bu kuramlardan dördünü ele alacağız.

1.7.1 Psikoanalitik Kuram: Cinsiyet kimliğini ve cinsiyet rollerini kapsamlı olarak değerlendirmeye çalışan ilk psikolog Sigmund Freud oldu. Freud'un psikoanalitik kuramı kendi içinde psikocinsel gelişmeyle ilgili bir evre kuramı içerir. (Freud,1933;1964)

Freud'a göre yaklaşık 3 yaşında, çocukların ilgisi cinsel organları üzerinde yoğunlaşmaya başlar. Freud bu dönemi, psikocinsel gelişimin fallik evresinin başlangıcı olarak değerlendirir. Her iki cinsiyet de, erkek çocukların bir penisini olduğunu, kızların ise olmadığını fark eder. Aynı evrede, karşı cinsten olan

ebeveynine karşı cinsel duygular beslemeye, aynı cinsten olan ebeveynine karşı ise kıskançlık ve içerleme duyguları beslemeye başlarlar. Freud bu duruma ödipal çatışma adını verir. Çocuklar olgunlaştıkça, her iki cinsiyet de bu çatışmayı aynı cinsiyetten olan ana babalarıyla özdeşleşme yoluyla çözerler; onların davranışlarını, tutumlarını ve kişilik özelliklerini örnek alırlar. Böylece cinsiyet kimliğinin oluşum süreci ve cinsiyet rollerinin oluşması çocuğun cinsiyetler arasındaki cinsel organ farklılığını keşfetmesiyle başlar ve çocuğun aynı cinsten ebeveyniyle kendisini özdeşleştirilmesiyle sona erer (Freud, 1925;1961).

Psikoanalitik kurama göre, birey çocukluk döneminden başlayarak belirli gelişim basamakları içinde kendi cinsiyet rolüne uygun rolleri kazanmakta ve bir cinsel kimlik geliştirmektedir. Bireyin cinsiyet rolüne uygun bir cinsel kimlik geliştirememiş olması psikopatolojik davranışlara neden olmaktadır.

Freud, "kadınsı" ve "erkeksi" cinsiyet rollerinin daha çocukluk döneminde gelişmeye başladığını, cinsel gelişim dönemleri olan bebeklik ile ergenlik dönemleri arasındaki oral, anal, fallik, gizil ve genital dönemleri sağlıklı bir şekilde geçiren bireyin daha sonraki yaşantısında sağlıklı bir kişiliğe sahip olabileceğini; bu dönemi sağlıklı bir şekilde geçiremeyen bireylerin ise cinsiyet rolü çatışmaları içine düşeceğini ve psikolojik açıdan sağlığını kaybedebileceğini vurgulamıştır.

1.7.2 Sosyal Öğrenme Kuramı: Sosyal Öğrenme Kuramının, psikoanalitik kuramın tersine çok daha doğrudan bir cinsiyet tipi değerlendirmesi vardır. Bu kuram, çocukların uygun ve uygun olmayan cinsel davranışı edinmelerinde ödüllendirme ve cezalandırmanın etkisi ve çocukların yetişkinler üzerinde yaptıkları gözlemler aracılığıyla cinsiyet tipine uygun davranışı öğrenme tarzları üzerinde durur, (Bandura, 1986; Mischel, 1966). Örneğin; çocuklar yetişkin erkek ve kadınların farklı davranışlarını gözlemler ve hangisinin kendileri için uygun olduğuna dair kuramlar geliştirirler, (Perry ve Bussey, 1984).

Walter Mischel (1970), çocukların aynı cinsten modelleri karşı cinsten modellerden daha fazla taklit ettiklerini çünkü aynı cinsten modellerin onları daha fazla sevdiğini düşündüklerini ileri sürmektedir. Çocuklar aynı cinsten ana babayı sevecen ve ödüllendirici gördüklerinde bu etken önem kazanmaktadır.

Sosyal öğrenme teorisi erkeklerin ve kızların yalnızca kız veya erkek olduklarından dolayı ödüllendirildiklerinde kız veya erkek olabileceklerini farz eder. Örneğin; kızlar erkekler gibi davranmaları için ödüllendirilirse onlar bebeklerle oynamak yerine artmış bir saldırganlık gösterecekler ve kovboyculuk oynayacaklardır. Gerçekten bazı çocuklar(kız ama erkek gibi davranan) sadece bu sebepten erkeklerin davrandıkları gibi davranabiliyorlar.

Sosyal öğrenme teoremcileri çocukların sosyalleştirilme tarzındaki cinsiyet farklılıkları üzerine odaklanmıştır. Onlar çocukların ailelerinin zihnindeki cinsiyet farklılıklarının kaynaklarını izlediklerine inanır. Örneğin; aileler yeni doğmuş erkek çocuklarını, "güçlü", "büyük" ve "uyanık"; yeni doğmuş kız çocuklarını ise "küçük", "yumuşak" ve "dikkatsiz" olarak tarif ederler. (Rubin, Provenzano and Luria 1974)

1.7.3 Bilişsel Gelişimsel Kuram:Bilişsel gelişimsel kuram sosyal öğrenme kuramının tersine çocukları kendi cinsiyetine uygun davranmaya özendirilen şeyin kişinin cinsiyet kimliğiyle tutarlı davranma örüntüsü olduğunu, ödüllendirme olmadığını vurgular.

Bu kuram özellikle cinsiyet kimliğinin cinsiyet tipinde önemli bir rol oynadığını öne sürer.Ardışıklık şu şekilde gerçekleşir:" Ego bir kızım (ya da oğlan); bu nedenle bir kızın (ya da oğlanın) yaptığı şeyleri yapmak istiyorum" (Kohlberg, 1966) Sonuç olarak çocuklar isteyerek kendi cinsiyetlerine ve akranlarının cinsiyetine uygun düşen görevi üstlenirler.

Bilişsel gelişimsel kuram kızların ve erkeklerin ayrı ayrı kendi özellikleri olduğunu varsayar çünkü onlar bir cinsiyet kavramına sahiptirler (Onlar hangi cinsiyet rolüne sahip olduklarını anlarlar.) ve karmaşık bir sosyal rol oynayabileceklerini göstermek isterler. Psikolog Kohlberg'e (1966) göre cinsiyet rolü bilişsel gelişimin doğal bir sonucu olarak oluşur. Bilişsel gelişim teorisi

Piaget'in teorisiyle yakından ilişkilidir. Buna göre 2 ve 3 yaş arası çocuklar cinsiyet olarak kendilerini ve diğerlerini sınıflandırmaya başlarlar. zamanla "kadınsı" ve "erkeksi" kavramları geliştirir, aktif bir şekilde kendi cinsiyetleriyle ilgili aktiviteleri araştırırlar. Örneğin; kreşteki yeni yürümeye başlayan bebekler kendi cinsiyetlerinin klişeleşmiş oyuncaklarıyla oynamaya eğilimlidirler. (bu erkek çocuklar için kamyonlar kız çocuklar için bebeklerdir.) Yine daha sonra 5 ile 7 yaşları arasındaki çocuklar daima kadınsı veya erkeksi olacaklarını farkettiklerinden cinsiyet korumasına gereksinim duyarlar.

Bilişsel gelişim teorisine göre cinsiyet rolleri, çocuklar belirli bir bilişsel gelişim aşamasına geldikten sonra kazanılmaktadır. Bu aşamalı öğrenmeye göre, çocuklar öncelikle kendi cinsel kimliklerini, sonra başkalarının cinsel kimliklerini ve daha sonra da kız ve erkeklerden beklenen davranışları ve cinsel tutumları öğrenmektedirler.

Bilişsel gelişim teoremcileri çocukların diğerlerini taklit ederek öğrenebileceklerini veya övgü ve eleştirilerden etkilenebileceklerini inkâr etmezler ancak bu teoremciler sosyal ve bilişsel gelişimi, cinsiyet rol gelişimi ve çocukların bilişsel gelişimi arasındaki ilişkiyi vurgulayarak bağdaştırırlar. (Atkinson, R.&Atkinson, R., 1999)

1.7.4 Cinsiyet Kimliği Şeması Kuramı: Cinsiyet kimliği şeması kuramı bir cinsiyet tipi kuramı olduğu kadar bir toplumsal cinsiyet kimliği kuramıdır. Toplumsal cinsiyet şeması kuramı Bem'in ve Kohlberg'in cevaplayamadığı: "Neden çocuklar benlik kavramlarını ilk olarak erillik ya da dişilikleri çerçevesinde oluşturmak durumundadırlar" sorusuna cevap verir. Bilişsel gelişimsel kuram gibi, toplumsal cinsiyet şeması kuramı da , gelişen çocuğu kendi sosyalleşmesinin etkin bir belirleyeni olarak görür. Ancak toplumsal cinsiyet şeması kuramı, sosyal öğrenme kuramı gibi, cinsiyet tipinin kaçınılmaz ya da değiştirilemez olduğunu ileri sürmez.

Bu kurama göre çocuklar belirli bir cinsiyet tipi edinirler çünkü cinsellik, içinde yaşadıkları kültürün kendi gerçeklik anlayışı çevresinde oluşturmayı

yeğlediği önemli bir odak durumundadır. Eğer kültür, kendi ideolojisi bakımından cinsiyet tipine daha az önem veriyorsa, çocuk kendi davranışlarında ve benlik kavramlarında zayıf bir cinsiyet tipi edinecektir. (Atkinson, R.& Atkinson, R., 1999)

2.1 TRANSAKSİYONEL ANALİZ KURAMI

Transaksiyonel Analiz (Kişilerarası İlişkilerin Çözümlemesi) kuramı 1950'lerin sonunda Eric Berne tarafından geliştirilmiştir. Bu kuram hem bir kişilik ve sosyal etkileşim kuramı hem de psikoterapi için bir araçtır.

Transaksiyonel Analiz, kişiler arası ilişkilerin anlaşılabilmesinin birbiriyle ilişkili dört farklı çözümleme ile mümkün olabileceğini kabul etmektedir. Bu çözümlenmeler şunlardır:

- 1-Ego durumlarının (states) çözümlenmesi
- 2-Etkileşimlerin (transactions) çözümlenmesi
- 3-İletişim oyunlarının çözümlenmesi
- 4-Yaşam senaryolarının çözümlenmesi

Ego durumları Transaksiyonel Analiz kuramının kişilik kuramı kısmını teşkil etmektedir. Bu kurama göre her birey birbirinden farklı ve birbiriyle ilişkili üç farklı ego durumuna sahiptir.

Transaksiyonel Analize göre her insan birbiriyle iletişim içindeyken bu ego durumlarından birini baskın bir şekilde kullanır. Bir başka deyişle, toplumdaki her bireyin belirli bir zaman içinde Ana baba, Yetişkin, Çocuk benlik durumunu sergileyebileceği gerçeğidir.

Eric Berne bu ego durumlarını 1- Ana baba kişiliklerine benzeyen benlik durumları 2- Gerçeğin nesnel olarak değerlendirilmesine bağımsız olarak yöneltilmiş benlik durumları 3-Geçmişteki ilk çocukluk yıllarını yansıtan davranışları sergileyen benlik durumları olarak tanımlamıştır.

Berne (1961) göre “ Bir durumu, fenomenolojik anlamda belli bir duruma ilişkin duyguların tutarlı bir sistemi, operasyonel anlamda tutarlı davranış örüntüleri takımı, pragmatik anlamda da ilgili davranış örüntüleri takımını güdüleyen duygular sistemi olarak tanımlanabilir.”

2.2 Ego Durumunun Gelişimi

Yeni doğduğunda bebeğin dikkati kişisel gereksinim ve rahatlığı üzerinde toplanmıştır. Bebek kendisine acı verecek deneyimlerden kaçınmaya çalışır ve duyu sınırında tepki gösterir, böylece bebeğin çocuk ego durumunun temelleri atılmış olur.

Bundan sonra Ana baba ego durumu gelişir. Bu durum ilk kez çocuk anne babasının davranışlarını taklit etmeye başladığında görülür. Berne bu sürecin yaklaşık altı yaşına kadar tamamlandığını ileri sürmektedir.

Yetişkin Ego durumu ise, çocuk dünyayı anlamlandırmaya çalışırken ve diğer insanları aldatabileceğini bulguladığında gelişmeye başlar ve bireyin zihinsel gelişimi boyunca sürer. Çocuk her şeyi eldeki verilere göre anlamlandırır. (Jongeward, D. & James, M., 1993)

2.3 ANA BABA EGO DURUMU

Her bireyin ana babası veya onların yerine koyduğu kişiler vardır. Her birey zaman zaman bu kişilerin sergilediği tutum, duygu, düşünce ve davranış biçimlerini sergilerler.

Ana baba'nın iki ana işlevi vardır. Birincisi bireye gerçek çocukların ana babasıymış gibi etken eylemde bulunma olanağını verir, böylece insan ırkının yaşamını sürdürmesini sağlar. Bu konunun önemi çocuk yetiştirmede ortaya çıkmaktadır. Çocukluğunda öksüz ve yetim kalmış kimselerin, aile yaşamı içinde erginliğe erenlere oranla çocuk yetiştirmede zorluk çektikleri görülmektedir. İkinci olarak ana baba bir çok tepkiyi otomatikleştirdiğinden büyük ölçüde zaman ve güç saklanabilmektedir.

Ana baba ego durumu ; Eleştirici Ana baba ego durumu ve Koruyucu Ana baba ego durumu şeklinde gözlenebilir.

2.3.1 Eleştirici Ana Baba Ego Durumu

Bu ego durumunu kullanan kişi genellikle karşı tarafın çocuk ego durumuna seslenmektedir ve karşıdaki kişinin çocuk ego durumunu yıldırın, baskılı ve bilgiç bir kişi olarak ortaya çıkabilir.

Bu ego durumunu kullanan kimseler inatçı, güçlü, aşırı koruyucu, ilkeli, cezalandırıcı ve görev yükleyicidir.

Bazen anne babalar çeşitli konularla ilgili olarak çocuklarıyla ilişkilerinde gerçekleri temel almak yerine bazı mantıksız düşünceleri temel olarak alabilmektedirler. Örneğin anne babalar “ erkek çocuklar saçlarını uzatmamalıdır, kızlar sessiz ve yumuşak başlı olmalıdır.” şeklinde yanlış düşünceleri temel alabilmektedirler. (James ve Jongeward, 1993)

Williams ve Best (1982) yaptıkları araştırmada eleştirici ana baba ego durumu baskın olan kişilerin kolayca öfkelenediklerini, şüpheli olduklarını, kendi çıkarlarını düşünen, başkalarının duygularına aldırmayan ve hükmedici kişiler olduklarını bildirmişlerdir.

2.3.2 Koruyucu Ana Baba Ego Durumu

Koruyucu ebeveyn eleştirici ebeveynin tersine ilgili , özen gösterici, bağışlayıcı, destekleyici, izin verici, şefkatli, koruyucu, endişeli, merhametli, vefakâr ve anlayışlıdır.

Williams ve Best koruyucu ego durumları baskın olan kişileri geleneklere bağlı, ilişkilerinde nezaket ve saygı kurallarına önem veren, yardımsever, sadık ve gerçekten sorumluluk alabilen kişiler olarak tanımlamışlardır.

2.4 YETİŞKİN EGO DURUMU

Yetişkin ego durumu gerçeğe uygun ve problem çözmeye yönelik davranışları içermektedir. Ebeveyn den gelen beklentilerle çocuk ego durumundan gelen istekler arasında denge kurar. Kişiliğin bu bölümü diğer ego durumlarının uyarmasıyla harekete geçmektedir. Yetişkin ego durumu problemi çözerken nesnel verilerden yola çıkar.

Yetişkin Ego Durumunu kullanan kişiler nesnel ve açıktır, öncelikli olarak gerçekler ve veri işlemleriyle ilgilidirler. Herkesin bir yetişkin ego durumu vardır ve bireyin beyni ciddi bir biçimde zarar görmediği müddetçe bir veri işleme merkezi gibi çalışır.

Yetişkin ego durumu; uyarı vermek, uyarımları değerlendirmek, teknik bilgi sağlamak ve bu bilgiyi gerçekte kullanmak üzere depolamak için kullanılabilir.

Berne göre Yetişkin ego durumu, şimdiki gerçeklere uyarlanmış olan ana baba ego durumunun önyargılarından yada çocukluktan kalma töresel tutumlardan etkilenmeyen bağımsız duyguların tutum ve davranış örneklerinin bir araya gelmesinden oluşur. Verileri özerk biçimde toplamak işleme sokmak ve eylemlerin temeli olarak olasılıkları değerlendirmekle ilgilidir.

Değişmez yetişkin ego durumu ile ilgili katı sınır sorunu olan kimseler insanlara dayalı işlerden ziyade nesnelere dayalı işler arayabilirler. Duygudan yoksun, soyut düşüncelere değer verilen uğraşlar seçebilirler. Örneğin; saymanlık, bilgisayar programcılığı, mühendislik, kimya veya matematik gibi konular onlara çekici gelebilir.

Berne göre yetişkin bireyin yaşamını sürdürebilmesi için gerekli bir olgudur. Dış dünya ile başa çıkabilmek için gerekli bilgileri süreçler ve olasılıkları hesaplar. Yetişkinin bir başka görevi de ana baba ve çocuğun etkinliklerini düzene koymak ve aralarında nesnel bir arabuluculuk işlevini yürütmektir.

2.5 ÇOCUK EGO DURUMU

Çocuk durumu bireyin çocukluğunda yaşadığı tüm yaşantıları içermektedir. Her bireyin içinde bir zamanlar çocukluğunda olduğu gibi hisseden, davranan, düşünen bir yönü vardır.

Eric Berne “ Her kişi içinde küçük bir kız ya da oğlan taşır” demektedir. Çocuk ego durumunda sezgi, yaratıcılık, kendiliğinden dürtü ve eğlence yerleşik özelliklerdir.

Çocuk ego durumu Doğal Çocuk ve Uygulu Çocuk olmak üzere iki farklı ego durumu içermektedir.

2.5.1 Doğal Çocuk Ego Durumu

Bu ego durumu çocuk ego durumunun toplumsallaşmamış yönüdür ve hiç kimseye aldırma sızsın olduğu gibi davranır. Doğal çocuk hırçındır, atılgandır, sevecendir, meraklıdır, başkaldırır, hep kendini düşünür, saldırgandır, zevkine düşkündür, korkaktır.

Williams ve Best ego durumları ile ilgili araştırmalarında doğal çocuk ego durumu baskın olan kişileri ; taşkın, girişimci, kendini sınırlamada güçlük çeken, hazlarına düşkün , diğer insanları kendi hazları konusunda kullanan şeklinde tanımlamışlardır.

2.5.2 Uygulu Çocuk Ego Durumu

Bu ego durumu çocuk ego durumunun ana baba eğitiminden etkilenen yönüdür. Uygulu çocuk doğal çocuğun tersine içinden geldiği gibi davranamazlar, mantıklı veya mantıksız olsa da anne babasının onayladığı şeyleri yapma eğilimindedir.

Uygulu çocuk , Doğal çocuk gibi doğrudan “Ego bunu yapmayacağım” diyemediği için işi geciktirmeyi yeğler, “Birazdan yaparım” der ama o sürenin bitiminde geciktirme devam eder.

Uygulu çocuk anne babasını kopya ederek onlara boyun eğer. Anne babalarının isteklerine boyun eğmekle birlikte bunu pek de istekli olarak yapmazlar.Bu tür çocuklar sonuçta surat asarlar ve işler ters gittiğinde de başkalarını suçlayarak gücenmişliklerine daha çok sarılarak içe kapanabilirler. (James ve Jongeward, 1993)

Uygulu çocuk ego durumu kendini, ya boyun eğme ya da isyan etme davranışları ile gösterir. Uygulu çocuk davranışları otomatik olarak ortaya çıkar. Bu ego durumundan davranan bireyler, ebeveyn figürlerinin birini referans alarak tepki gösteririler. Bu ego durumundan davranana bireyler doyumu daha çok düşlerinde arayan kişilerdir ve eyleme zor geçerler. Sorunlarla yüzleşmekten kaçınırlar. Herhangi bir stres durumunda uygulu çocuğa çok çabuk geçmemiz olasıdır. (Akbağ, 2000)

Buraya kadar ki bölümlerde toplumsal kalıpyargılar, cinsiyet ve cins, cinsel rollerin kazanılması, cinsiyet farklılık teorileri ve ego durumları ile ilgili temel bilgiler verilmiştir. Transaksiyonel Analizin kişilik kuramı kısmını teşkil eden ego durumları ile cinsiyet rolleri arasındaki ilişki de vurgulanmaya çalışılmıştır.

Özetle, cinsiyet rollerinden feminen cinsiyet rolü koruyucu ebeveyn ego durumu ile, masculin cinsiyet rolü eleştirici ebeveyn ego durumu ile, androjen cinsiyet rolü ise yetişkin ego durumu ile benzerlikler göstermektedir. Bu araştırma ile böylesi bir ilişkinin var olup olmadığı sınınmaya çalışılacaktır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin okudukları bölümler ile ego durumları ve cinsiyet rolleri arasında bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek de bu araştırmanın amaçlarından bir diğerini teşkil etmektedir.

AMAÇ

Bu araştırma, üniversiteye devam eden öğrencilerin cinsiyet rolleri ile ego durumları arasında bir ilişki olup olmadığını, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümler ile cinsiyet rolleri arasında bir ilişki olup olmadığını ve öğrencilerin öğrenim görenim gördükleri bölümler ile ego durumları arasında bir ilişki olup olmadığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amacı alt amaçlarla detaylandırmak mümkündür.

Alt Amaçlar

- 1.0 Öğrencilerin ego durumları cinsiyet rollerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 2.0 Öğrencilerin ego durumları biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 3.0 Öğrencilerin ego durumları ile cinsiyet rolleri arasındaki ilişki bireylerin biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 4.0 Öğrencilerin ego durumları öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşmakta mıdır?
- 5.0 Öğrencilerin cinsiyet rolleri onların biyolojik cinsiyetlerinden etkilenmekte midir?
- 6.0 Öğrencilerin cinsiyet rolü öğrenim gördükleri bölümden etkilenmekte midir?

Denenceler

- 1.0 Öğrencilerin ego durumları cinsiyet rollerine göre farklılaşmaktadır.
- 1.1 Eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı cinsiyet rolü masculindir.

1.2 Koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı cinsiyet rolü feminendir.

1.3 Yetişkin ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı cinsiyet rolü androjendir.

1.4 Uygulu çocuk ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı cinsiyet rolü feminendir.

1.5 Doğal çocuk ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı cinsiyet rolü masculindir.

2.0 Öğrencilerin ego durumları biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

2.1 Eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

2.2 Koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin biyolojik cinsiyetine göre farklılaşmaktadır.

2.3 Yetişkin ego durumuna sahip olma öğrencilerin biyolojik cinsiyetine göre farklılaşmaktadır.

2.4 Uygulu çocuk ego durumuna sahip olma öğrencilerin biyolojik cinsiyetine göre farklılaşmaktadır.

2.5 Doğal çocuk ego durumuna sahip olma öğrencilerin biyolojik cinsiyetine göre farklılaşmaktadır.

3.0 Öğrencilerin ego durumları ile cinsiyet rolleri arasındaki ilişki bireylerin biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

3.1 Eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin cinsiyet rolü ve biyolojik cinsiyetine göre farklılaşmaktadır.

3.1.1 Eleştirici ebeveyn ego durumu erkek masculin deneklerde erkek androjen ve feminen deneklere göre daha baskındır.

3.1.2 Eleştirici ebeveyn ego durumu kız masculin deneklerde, kız androjen ve feminen deneklere göre daha baskındır.

3.2 Koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin cinsiyet rolü ve biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

3.2.1 Koruyucu ebeveyn ego durumu erkek feminen deneklerde, erkek androjen ve masculin deneklere göre daha baskındır.

3.2.2 Koruyucu ebeveyn ego durumu kız feminen deneklerde, kız androjen ve masculin deneklere göre daha baskındır.

3.3 Yetişkin ego durumuna sahip olma öğrencilerin cinsiyet rolü ve biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

3.3.1 Yetişkin ego durumu erkek androjen deneklerde, erkek masculin ve feminen deneklere göre daha baskındır.

3.3.2 Yetişkin ego durumu kız androjen deneklerde, kız masculin ve feminen deneklere göre daha baskındır.

3.4 Uygulu çocuk ego durumuna sahip olma bireylerin cinsiyet rolü ve biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

3.4.1 Uygulu çocuk ego durumu erkek feminen deneklerde, erkek masculin ve androjen deneklere göre daha baskındır.

3.4.2 Uygulu çocuk ego durumu kız feminen deneklerde, kız masculin ve androjen deneklere göre daha baskındır.

3.5 Doğal çocuk ego durumuna sahip olma öğrencilerin cinsiyet rolü ve biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

3.5.1 Doğal çocuk ego durumu erkek masculin deneklerde, erkek feminen ve androjen deneklere göre daha baskındır.

3.5.2 Doğal çocuk ego durumu kız masculin deneklerde, kız feminen ve androjen deneklere göre daha baskındır.

4.0 Öğrencilerin ego durumları öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşmaktadır.

4.1 Eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşmaktadır.

4.2 Koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşmaktadır.

4.3 Yetişkin ego durumuna sahip olma öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşmaktadır.

4.4 Uygulu çocuk ego durumuna sahip olma öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşmaktadır.

4.5 Doğal çocuk ego durumuna sahip olma öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşmaktadır.

5.0 Öğrencilerin cinsiyet rolü biyolojik cinsiyetlerinden etkilenmektedir.

6.0 Öğrencilerin cinsiyet rolü öğrenim gördükleri bölümden etkilenmektedir.

Sayıtlar

1-Öğrencilerin cinsiyet rolünü tespit etmede kullanılan Cinsiyet Rolü Değerlendirme Envanteri ve öğrencilerin baskın ego durumunu tespit etmede kullanılan Ego Durumları Ölçeği geçerli ve güvenilir sonuçlar verir.

2-Denekler ölçeklere samimi ve doğru cevaplar vermişlerdir.

Sınırlılıklar

1-Araştırmanın örneklemini üniversitenin 3. ve 4. sınıflarına devam eden öğrencilerle sınırlıdır.

2-Araştırma bulguları Cinsiyet Rolü Envanteri, Ego Durumları Ölçeği ve öğrencilere cinsiyet ve bölüm değişkenlerinin sorulmasından elde edilen verilerle sınırlıdır.

Tanımlar

Ego Durumu:Belli bir davranış örüntüsü ile doğrudan ilişkili olarak yaşanan tutarlı duygular örüntüsü (Ego State) (Akkoyun, 1995)

Ebeveyn Ego Durumu:Ebeveynlerden veya ebeveyn figürlerinden kopye edilen duygu, düşünce ve davranışlar takımıdır. (Akkoyun, 1995)

Koruyucu Ebeveyn Ego Durumu: Fonksiyonel modelde Ebeveynin alt bölümü olarak, kişinin durumunu yardım etmek, özen göstermek ve korumak üzere kullandığını göstermektedir. (Nurturing Parent) (Akkoyun, 1995)

Eleştirici Ebeveyn Ego Durumu: Fonksiyonel modelde Ebeveynin alt bölümü olarak, kişinin durumunu yargılamak, kural koymak ve eleştirmek üzere kullandığını göstermektedir. (Critical Parent) (Akkoyun, 1995)

Yetişkin Ego Durumu: Bireyin ebeveynlerden veya ebeveyn figürlerinden kopya etmediği ve kendi çocukluğundakinin yeniden yaşanması

şeklinde de olmayan, doğrudan burada ve şimdiye tepki olan duygu. düşünce ve davranışlarıdır. (Adult State) (Akkoyun, 1995)

Çocuk Ego Durumu:Bireyin kendi çocukluğundan getirdiği duygu, düşünce ve davranışlar takımındır. (Akkoyun, 1995)

Uygulu Çocuk Ego Durumu:Fonksiyonel modelde Çocuğun bir alt bölümü olarak bu durumunun toplumun kurallarına ve isteklerine uyarak nasıl kullandığını gösterir. (Adapted Child) (Akkoyun, 1995)

Doğal Çocuk Ego Durumu: Kişiliğin ana baba eğitiminden etkilenmemiş bölümüdür. (Naturel Child) (Akkoyun, 1995)

Cinsiyet Rolü: Toplum tarafından kız ve erkek bireyler için uygun görülen tutum ve davranışlardır. (Schaefer& Lamm, 1992)

Araştırmanın Önemi

Cinsiyet rolü bugüne kadar pek çok yönü ile ele alıp incelenmiştir; ancak Transaksiyonel Analiz kuramının kişilik kuramı kısmını teşkil eden ego durumları ile ilişkisi bugüne kadar inceleme konusu yapılmamıştır.

Ego durumları incelendiğinde, eleştirici ebeveyn ego durumunun masculin cinsiyet rolü gösteren insanlarda daha ağırlıklı bir şekilde görüleceği, koruyucu ebeveyn ego durumunun feminen cinsiyet rolü özellikleri gösteren bireylerde ağırlıklı şekilde görüleceği, yetişkin ego durumunun ise androjen cinsiyet rolü özellikleri gösteren bireylerde daha ağırlıklı bir şekilde görüleceği kanısı uyanmaktadır. -

Bu araştırma gerçekte ego durumları ile cinsiyet rolleri arasında bir ilişki olup olmadığını açığa çıkartması bakımından önemlidir.

Araştırma üniversite öğrencilerinin okudukları bölümler ile ego durumları ve cinsiyet rolleri arasında bir ilişki olup olmadığını incelemesi bakımından da önemlidir; zira acaba gerçekten beklenildiği gibi ilahiyat ve tıp fakültesinde okuyan bireyler anlayışlı, başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı, cana yakın, duygusal, fedakâr, gönül alan, hassas, merhametli, sadık sıkılgan, yumuşak ve nazik gibi feminen özellikler mi taşımaktadırlar yoksa tam tersi mi söz konusudur?Acaba matematik öğretmenliği ve mühendislik gibi bölümlerde

okuyan öğrenciler beklenildiği gibi masculin bir cinsiyet rolü mü sergilemekte midirler?

Bu araştırma kadın ve erkek bireylerin toplumsal kalıpyargıların dışına çıkıp kendi cinsiyetleri ile uyuşan bir cinsel rol dışında bir cinsiyet rolüne sahip olup olmadıklarını tespit etmesi bakımından da önemlidir. Kadınlar hâlâ eskiden olduğu gibi feminen ve erkekler hâlâ eskiden olduğu gibi masculin cinsiyet rollerine mi sahiptir. Endüstrileşme, feminen hareketler, çalışma hayatındaki değişiklikler, aile yapısındaki değişiklikler toplumumuzdaki kadın ve erkek cinsiyet rollerinin gerçekten köklü bir değişimine mi yol açtı yoksa bütün bu değişim ve gelişmeler sadece bir yanılsamadan mı ibaret tir?

Bu araştırma bütün bu sorulara cevap vermesi bakımından önemlidir.

BÖLÜM 2

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Cinsiyet rolleri bugüne kadar pek çok araştırmanın konusu olmuştur ve değişik açılardan incelenmiştir.

Yapılan bu araştırmalardan biri de Abu-Ali Azhar'ın ABD'de yaşayan müslüman ergen kızların cinsiyet kimliklerini incelemeye yönelik araştırmasıdır.

Araştırmaya ABD'deki özel bir İslam Kız Okulundan 96 müslüman kız öğrenci katılmıştır. Katılımcıların yaşları 13 ile 18 arasında değişmektedir ve yaşları ortalaması 15'tir. Bu öğrencilerin çoğu 10.5 yıldır ABD'de yaşamaktadır. Pek çoğu hem Arapça hem de İngilizce konuşmakta, bazıları ise yalnızca İngilizce bilmektedirler. Araştırmaya katılanlara Bem Cinsiyet Rolü Envanteri (Bem,1974); Çok gruplu etnik kimlik ölçeği (Phinney,1992) ve bir de Dinsel Ölçek uygulanmıştır. Araştırma bulguları, bu genç kadınların kıyaslanabilir feminity puanlarına sahip olduklarını ve Bem'in kız örnekleminde daha yüksek masculinity puanlar aldıklarını göstermiştir. Sonuçlar aynı zamanda daha uzun periyodlarla ABD' de yaşamış olan kız deneklerin daha çok masculin nitelikler bildirdiklerini de göstermiştir. Böylece araştırma, kişilerin cinsiyet rol kimliğinin içinde yaşadığı ve maruz kaldığı kültürel değerlerden etkilendiğini göstermiştir (Azhar,1999).

Bu konuda yapılan bir başka araştırma Kanada' da yaşayan müslüman kız ve erkeklerin cinsiyet rollerini inceleyen Damji ve Lee'nin (1995) araştırmalarıdır. Araştırma bulgularına göre; araştırmaya katılan müslüman erkekler Bem'in (1981) Stanford Üniversitesi erkek öğrencilerinden oluşan örnekleminde daha yüksek feminity puanlar alırlarken aynı zamanda müslüman kızlarda müslüman erkeklerden daha yüksek feminity puanlar almışlardır. Kuran'daki öğretiler daha çok sosyal eşitlikçi bir bakış öneriyorken, (Damji ve Lee,1995), kültürel, etnik ve kurumsallaşmış dini gelenekler kadınlar için ikincil ve pasif bir rolü emrediyor olabilir (Alireza,1987) denilmektedir.

Arı (1989)'da yaptığı doktora çalışmasında öğrencilerin baskın ego durumlarının öğrencilerin genel uyumlarına ve atılganlıklarına etkisini araştırmıştır. Araştırmanın örneklemini Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim görmekte olan birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma bulguları, kızların koruyucu ebeveyn ve uygulu çocuk ego durumu puan ortalamalarının erkeklerinkinden yüksek olduğunu, erkeklerin yetişkin ego durumu puan ortalamalarının ise kızlarinkinden yüksek olduğunu göstermiştir. Eleştirel Ebeveyn ve doğal çocuk ego durumu puan ortalamaları ise cinsiyete göre bir farklılaşma göstermemiştir. Elde edilen diğer bir bulgu sınıf düzeyinin ve öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm türünün ego durumları üzerinde etkili olmadığı şeklindedir. Ayrıca, Yetişkin ego durumu baskın olan öğrencilerin genel uyum ortalamalarının, eleştirici ana baba, koruyucu ana baba, doğal çocuk ve uymuş çocuk ego durumlarına sahip olanlardan önemli düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin baskın ego durumlarına göre sosyal uyumlarına bakıldığında ise, koruyucu ana baba ego durumu baskın olan kişilerin diğer ego durumları baskın olan kişilerden önemli ölçüde daha fazla sosyal uyumlara sahip olduğu gözükmektedir. Kişisel uyumlar söz konusu olduğunda ise yetişkin ego durumu baskın olan kişilerin kişisel uyum puanlarının önemli ölçüde diğer öğrencilerden fazla olduğu görülmüştür. Atılganlık puan ortalamalarına bakıldığında ise; yetişkin ego durumu baskın öğrencilerin atılganlık puan ortalamalarının diğer öğrencilerden önemli düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Alisinanoğlu (1995), üniversite öğrencilerinin ego durumları ile anne-baba tutumlarını algılamalarını etkileyen bazı değişkenleri incelediği doktora çalışmasında, cinsiyetin; yetişkin, doğal çocuk ve uygulu çocuk ego durumları üzerinde etkili olduğunu bulmuştur. Buna göre; kızların doğal çocuk ve uygulu çocuk ego durumu puan ortalamaları erkeklerinkinden daha yüksektir, erkeklerin ise yetişkin ego durumu puan ortalamaları kızlarinkinden daha yüksek bulunmuştur.

Akbağ (2000) yaptığı doktora çalışmasında üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma tarzları ile sahip oldukları olumsuz otomatik düşünce düzeyleri ve ego durumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Marmara Üniversite'sinin farklı fakültelerinde okumakta olan birinci ve son sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma bulguları, öğrencilerin stresle başa çıkma tarzları ile olumsuz otomatik düşünce düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir. Ayrıca öğrencilerin olumsuz otomatik düşünce düzeyleri ve ego durumları arasında da anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Buna göre; olumsuz otomatik düşünce düzeyi arttıkça öğrencilerin eleştirel ebeveyn ve uygulu çocuk ego durumu puanları da artmakta, buna karşın koruyucu ebeveyn, yetişkin ve doğal çocuk ego durumu puanları azalmaktadır. Stresle başa çıkma tarzlarından kendine güvenli yaklaşımı en çok benimseyen grubun yetişkin ego durumu, en az benimseyen grubun ise uygulu çocuk ego durumu özelliği gösteren grup olduğu saptanırken; iyimser yaklaşımı en çok benimseyen grubun yetişkin ego durumu özelliği gösteren öğrenciler olduğu ve onu koruyucu ebeveyn ego durumu özelliği gösteren öğrencilerin izlediği, en az benimseyen grubun ise eleştirel ebeveyn ve onu takiben uygulu çocuk ego durumu özelliği gösteren öğrenci grubu olduğu tespit edilmiştir. Çaresiz ve boyun eğici yaklaşım en çok uygulu çocuk, en az yetişkin ego durumu özelliği gösteren öğrencilerde görülmüştür. Sosyal destek arama davranışı ise en çok doğal çocuk ego durumu ve onu takiben koruyucu ego durumu özelliği gösteren grupta görülürken, en az sosyal destek arama davranışı eleştirel ebeveyn ego durumuna sahip grup ve onu takiben uygulu çocuk ego durumu özelliği gösteren grupta görülmüştür. Ego durumu puanları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde ise sadece yetişkin ego durumu puanlarında erkeklerin lehine, sınıf düzeyi açısından da uygulu çocuk ego durumu puanlarında birinci sınıfların lehine anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit edilmiştir.

Bacanlı (1995) tarafından yapılan bir çalışmada Türk ve Amerikan kültürlerinde beğenilen ve beğenilmeyen sıfatlar ego durumları açısından analiz edilmiş, Türk örnekleminde beğenilir sıfatların eleştirel ebeveyn ego durumunda,

Amerikan örneğinde ise doğal çocuk ego ben durumunda toplandığı görülmüştür. Beğenilmez sıfatların ise Türk örneğinde doğal çocuk, Amerikan örneğinde ise koruyucu ebeveyn ego durumunda yüksek olduğu bulunmuştur.

Çocuk, kendine uygun cinsiyet rolünün kazanımında en önemli etkileri aileden alır. Başal ve Karasaraçoğlu (1998), yapmış oldukları araştırmada dört, altı ve sekiz yaş çocuklarının, cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargılarının annenin eğitim düzeyinden etkilenip etkilenmediğini, bu yaş çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargılarında yaşın etkili olup olmadığını, çocuklardaki cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargıların gelişiminin cinsiyete göre değişip değişmediğini incelemişlerdir. Araştırma bulguları, annenin eğitim düzeyinin çocukların cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargıları ve çocukların yaş düzeyinin çocukların cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargıları üzerinde etkili olduğunu göstermiştir. Öte yandan cinsiyetin, çocukların cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargıları üzerinde etkili olmadığı bulunmuştur.

Bireylerin cinsiyet rolleri hakkında yapılan diğer bir araştırma Özbay'ın üniversiteye devam eden öğrencilerin cinsiyet rolleri ve başa çıkma davranışları konulu araştırmasıdır. Özbay, (2000) farklı bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin cinsiyet rollerini ve başa çıkma davranışlarını incelediği araştırmasında, her iki cinsiyetin kendi içerisinde kadınsılık, erkeksilik ve belirlenen başa çıkma puanlarını bölümler açısından karşılaştırmıştır. Buna göre kadınsılık ve erkeksilik açısından kızlar üzerinde yapılan incelemede bölüm farklarının olduğu tespit edilmiştir. Yapılan Tukey HSD ranj testiyle beden eğitimi ile diğer bölümler arasında .001 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Beden eğitimi bölümü kız öğrencileri Mf puanlarının (ort=45,81) ve diğer bölüm kız öğrencilerinin Mf puanlarının (ort=42.9) güzel sanatlar bölümü kızlarının Mf puanlarından (ort=37.64) daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Erkekler açısından kadınsılık ve erkeksilik puanları ile bölüm farkları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Özbay, beden eğitimi ve spor bölümlerinde okuyan kız öğrencilerin bölümlerindeki fiziksel becerilerin performe edilmesine yönelik geliştirdikleri yapıların zamanla kız öğrencilerin

kendilerini daha az kadınsı hissetmelerine neden olabileceğini, bunun yanında istatistiksel olarak anlamlı olmasa da güzel sanatlar bölümü öğrencilerinin kendilerini sosyal anlamda kabul gören geleneksel erkeksi rollerden daha uzak gördüklerini bildirmiştir.

Yapılan literatür taramalarında araştırmamız konusuna benzerlik gösteren hiçbir araştırmaya rastlanamamıştır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde deneklerin seçimi, kullanılan araçlar, deneklerin seçiminde temel olan ölçütler, verilerin toplanması ve verilerin analizi açıklanmaktadır.

Tarama modelleri geçmişte var olan bir durumu, varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır.

Tarama modellerinden genel tarama modeli bu araştırmaya temel alınmıştır. Genel tarama modeli çok sayıda elemandan oluşan bir evrende evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Konya Selçuk Üniversitesinin 3 ve 4. sınıflarında okuyan kız ve erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Örneklem, Selçuk Üniversitesinin çeşitli fakültelerinden 14 fakülte ve bölümün random olarak seçilmesi ile oluşturulmuştur. Bu fakülte ve bölümler şunlardır: İlahiyat fakültesi, ziraat fakültesi, hukuk fakültesi, dişçilik fakültesi, tıp fakültesi, iktisat fakültesi, mühendislik fakültesinin inşaat mühendisliği bölümü, iletişim fakültesinin halkla ilişkiler ve gazetecilik bölümü, eğitim fakültesinin matematik öğretmenliği, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, İngilizce öğretmenliği ve coğrafya öğretmenliği bölümü ve konservatuar.

Örnekleme katılan deneklerin cinsiyet değişkenine göre dağılımı tablo 1 de gösterilmektedir.

Tablo1: Cinsiyet Değişkenine Göre Örnekleme Giren Deneklerin Dağılımı

	N	%
Erkek	251	65,19
Kız	134	34,81
TOPLAM	385	100.0

Araştırmaya katılan 385 deneğin 251'ini erkek, 134'ünü kızlar oluşturmaktadır.

Deneklerin öğrenim gördükleri program türüne göre dağılımları tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2: Öğrenim Gördükleri Program Türüne Göre Deneklerin Dağılımı

Gruplar	Denek Sayısı (N)	%
Coğrafya	20	5,19
Dişçilik	13	3,38
Gazetecilik	13	3,38
Halkla İlişkiler	10	2,6
Hukuk	49	12,73
İktisat	26	6,75
İlahiyat	64	16,62
İngilizce	25	6,49
İnşaat	40	10,39
Konservatuvar	10	2,6
Matematik	39	10,13
PDR	16	4,16
Tıp	46	11,95
Ziraat	14	3,64
TOPLAM	385	100,0

Araştırmaya katılan 385 öğrencinin; 20'si coğrafya, 13'ü dişçilik, 13'ü gazetecilik, 10'u halkla ilişkiler, 49'u hukuk, 26'sı iktisat, 64'ü ilahiyat, 25'i İngilizce, 40'ı inşaat, 10'u konservatuvar, 39'u matematik, 16'sı psikolojik danışma ve rehberlik, 46'sı tıp, 14'ü ise ziraat bölümlerinde okumaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada öğrencilerin cinsiyet rolünü belirlemek amacıyla Cinsiyet Rolü Değerlendirme Envanteri, öğrencilerin baskın ego durumunu belirlemede ise Ego Durumları ölçeğinden yararlanılmıştır.

Ego Durumları Ölçeği

Ego Durumları ölçeği, Williams tarafından 1978'de geliştirilmiştir. Ego Durumları ölçeği insanı niteleyen 95 sıfattan oluşan bir sıfat listesidir.

Denekten serbest seçme tekniğiyle kendisini tanımlayan kendisinin bir özelliği olarak gördüğü sıfatları işaretlemesi istenmektedir. İşaretlenmesi gereken sıfat sayısı ile ilgili herhangi bir sınırlama yoktur.

Ölçeğin Puanlanması

Ego Durumları ölçeğindeki her sıfatın, her ego durumu için 0 ile 4 arasında değişen standart beş ayrı değeri vardır. Deneğin işaretlediği her sıfat, beş ego durumu için hakemlerden elde edilen sıfat listesindeki puanlara bakılarak puanlanır. Puanlama işleminden sonra her ego durumundaki puanlar toplanarak beş ayrı toplam puan elde edilir. Sonra bu puanlar o ego durumu için ölçekten alınabilecek en yüksek puana bölünür. Bu işlem diğer dört ego durumu içinde tekrarlanır. Bu işlemde elde edilen beş ego durumu puanı toplanır ve her puanın toplam puana bölünmesiyle her ego durumunun bir bütün içindeki oranlarını gösteren deneğin ego durumlarının puanları elde edilir. Araştırmamızda ölçeğin değerlendirilmesinde Basic bilgisayar programından yararlanılmıştır. (Arı, Ramazan. 1996)

Ölçeğin Geçerliliği

TA-BDÖ'nin geçerlik çalışmasında mantıksal ve istatistiksel yaklaşım izlenmiştir. Mantıksal geçerlilikle ilgili çalışmada uzman kanısına başvurulmuştur. Transaksiyonel Analiz konusunda doktora düzeyinde ders vermiş veya çalışma yapmış 8 uzman ölçeği oluşturacak sıfatların seçiminde görünüş ve kapsam geçerliliği bakımından yardımcı olmuşlardır. Ayrıca ölçeği oluşturan sıfatların puanlanmasında yararlanılan 6 hakemin değerlendirmeleri arasındaki yüksek tutarlılık, BDÖ'nin mantıksal geçerliliği için önemli bir kanıt sayılmıştır. Bunlara ek olarak BDÖ'nin kapsam geçerliliği ile ilgili olarak Williams ve Williams(1980), James ve Jongeward (1984)'in çalışmalarından da yararlanılmıştır.

TA-BDÖ'nin yapı geçerliliğini kontrol etmek amacıyla ölçeğin beş ego durumu arasındaki ilişki, TA'da beş ego durumunun teorik tanımlarıyla karşılaştırılmıştır. BDÖ'nin alt ölçekleri arasındaki ilişkinin TA'daki ego durumlarının teorik tanımlarına uygun olduğu gözlenmiştir.

TA-BDÖ'nin dış ölçüt geçerliliği (Akkoyun ve Bacanlı,1988) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Gough ve Heilbrun Sıfat Tarama Listesi" kullanılarak gerçekleştirilmiştir. S.Ü Eğitim Fakültesi Almanca 3. sınıf öğrencilerine "TA-BDÖ" VE "STL" verilmiştir. Her iki ölçeğin benzer alt ölçekleri arasında EAb için $r=.87$,KAb için $r=.91$, Yb için $r=.93$, DÇb için $r=.76$, UÇb için $r=.70$ korelasyon katsayıları bulunmuştur. Elde edilen sonuçların hepsi de .001 düzeyinde manidar olup, ölçeğin dış ölçekler geçerliliğinin bir kanıtı sayılmıştır. (Arı, Ramazan. 1996)

Ölçeğin Güvenirliliği

BDÖ'nin güvenirlilik çalışması, uzman değerlendirmeleri arasındaki tutarlılık ve test tekrarı yöntemiyle olmak üzere iki farklı yolla yapılmıştır.

Uzman değerlendirmeleri arasındaki tutarlılık çalışmaları sonucu, hakem değerlendirmeleri arasında Eleştirici ebeveyn ego durumu için $r=.95$, Koruyucu ana baba ego durumu için $r=.93$, Yetişkin ego durumu için $r=.96$, Doğal çocuk ego durumu için $r=.89$ ve Uymuş çocuk ego durumu için $r=.91$ tutarlılık katsayıları elde edilmiştir.

TA -BDÖ' nin güvenirliliği ile ilgili ikinci çalışma test tekrarı yöntemiyle yapılmıştır. BDÖ' nin Yüksek Öğretim Kurulu tarafından düzenlenen yabancı dil kursuna katılan 32 öğretim elemanına (20 erkek, 12 kadın) 34 gün ara ile iki kez verilmiştir.İki uygulamadan elde edilen ego durumu puanları arasında EAb için $r=.78$, KAb için $r=.83$, Yb için $r=.81$, DÇb için $r=.77$ ve UÇb için $r=.74$ tutarlılık katsayıları elde edilmiştir.

TA-BDÖ' nin geçerliliği ve güvenirliliği ile ilgili sonuçlar ölçeğin Türkiye'de uygulanabilmesi için gerekli niteliklere sahip olduğunu düşündürmektedir. (Arı, Ramazan. 1996)

Cinsiyet Rolü Değerlendirme Envanteri

Cinsiyet rolü değerlendirme envanteri, (Bem Sex Role Inventory) , Sandra L. Bem tarafından geliştirilmiştir. Türkçe'ye uyarlamasını ise Ayşe Nur Kavuncu 1987'de yapmıştır. Ölçek bireyin kadınsı ve erkeksi kişilik özelliklerini ölçmeyi amaçlamaktadır.

Ölçek aslında bireyin erkeklik, kadınlık ve toplumsal istenirlik ölçeği puanlarını vermektedir. Araştırmamızda kullandığımız ölçek toplumsal istenirlik alt ölçeğine dair bilgi vermemektedir.

Ölçeğin Puanlanması

Ölçeğin puanlanmasında öncelikle kadınsılık ve erkeksilik ölçeği puanları ayrı ayrı toplanıp ortalamaları alındı. Kadınsılık ölçeği için 111'i, erkeksilik ölçeği için 104'ü medyan olarak kullandık. Kadınsılık puanı kadınsılık medyanının altında ama erkeksilik puanı erkeksilik medyanının üstünde olanlar erkeksi (masculin); kadınsılık puanı kadınsılık medyanının üstünde ama erkeksilik puanı erkeksilik medyanının altında olanlar kadınsı (feminen); hem kadınsılık puanı kadınsılık medyanının üstünde hem de erkeksilik puanı erkeksilik medyanının üstünde olanlar androjen; hem kadınsılık puanı kadınsılık medyanının altında ve hem de erkeksilik puanı erkeksilik medyanının altında olanlar ise belirsiz (undifferentiated) cinsiyet rolüne sahip olarak sınıflandırıldılar. (Öner, Necla. 1997)

Ölçeğin Geçerliliği

Envanterin 3 ölçeği arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı korelasyonu ile hesaplanmış;erkeklik ve kadınlık ölçekleri arasındaki korelasyon .21, sosyal beğeni ölçeği ile erkeklik ölçeği arasındaki korelasyon .34, sosyal beğeni ölçeği ile kadınlık ölçeği arasındaki korelasyon ise .59 olarak bulunmuştur. Envanterin ölçtüğü kadınsı, erkeksi, androjen ve belirsiz cinsiyet rolü nitelikleri ile bireylerin cinsiyetleri arasındaki dağılımın tutarlılığı ki kare tekniğiyle test edilmiş ve guruplar arası farkın anlamlı olduğu görülmüştür. (Öner, Necla. 1997)

Ölçeğin Güvenirilliliği

Ölçeğin güvenirilliliği test - tekrar test tekniğiyle test edilmiştir.208 öğrenciye 15 gün ara ile iki kez uygulanan envanter sonuçları Pearson Momentler Çarpımı korelasyonu tekniğiyle kadınlık, erkeklik ve sosyal beğeni ölçekleri için değişmezlik katsayıları hesaplanmış; sırasıyla .75, .89 ve .87 olarak bulunmuştur. (Öner, Necla. 1997)

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasına geçmeden önce araştırmanın içeriğini özetleyen bir rapor hazırlanarak Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne sunulmuştur. Araştırma önerisinin kabulünden sonra yazışmaların uzun süreceği düşünöldüğünden her fakültenin dekanıyla ve test uygulanacağı bölüm başkanlarıyla şahsen görüşölmüş ve onaylarını aldıktan sonra testlerin uygulanması aşamasına geçilmiştir.

Verilerin toplanması aşamasında Ego Durumları Ölçeği ve Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Envanterinden yararlanılmıştır. Ayrıca envanter uygulamaları sırasında deneklerden cinsiyetlerini ve okudukları bölümü belirtmeleri istenmiştir.

Verilerin Analizi

Ölçek toplam 562 kişiye uygulanmış bunlardan 177'si geçersiz olmalarından dolayı değerlendirme dışı bırakılmış, kalan 385 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Veriler üzerinde herhangi bir istatistiki işleme geçmeden önce deneklerin ağırlıklı cinsiyet rolü bulunmuş, deneklerden kadınsılık maddelerinin toplamı 111'i , erkeksilik maddelerinin toplamı ise 104'ü geçemeyenler örneklemden çıkarılmışlardır, sonrasında her bölüm kendi içinde değerlendirilmek üzere cinsiyet rollerine göre gruplandırılmıştır. Deneklerin baskın ego durumunu belirlemek için basic bilgisayar programından yararlanılmıştır. Örnekleme giren bireylere uygulanan Cinsiyet Rolü Değerlendirme Envanteri ve Ego Durumları Ölçeğinden elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve analiz

edilmiştir. Bu işlem için Excel for Windows 700 paket programı kullanılmıştır.

Verilerin analizinde kullanılan teknikler şunlardır:

1-Frekans türünden elde edilen verilerin yüzde dağılımları bulunmuş ve frekansların değişkenlere dağılımının manidarlığı (x2) chi-square yöntemi ile sınanmıştır.

2- Puan türünden elde edilen verilerin vasat ölçüleri (aritmetik ortalama, ortanca ve mod) ve dağılım ölçüleri (standart sapma ve dizi genişliği) hesaplanmıştır. Puan türünden elde edilen verilerin değişkenlere dağılımının manidarlığı sınanırken;

a- iki kategoriye sahip değişkenlerde (cinsiyet gibi) t testi,

b- üç veya daha fazla kategoriye sahip değişkenlerde (bölüm gibi) F testi (varyans analizi) yöntemi kullanılmıştır.

3- Değişkenler arasındaki manidarlığın sınanmasında $\alpha = 0.05$ güven düzeyi benimsenmiştir.

4- Araştırmada ayrıca deneklerin öğrenim gördükleri bölümlere göre ego durumları puanlarının farklılaşp, farklılaşmadığı incelenmiş, farkların anlamlılığını sınamak içinde F testinden yararlanılmıştır. F değerinin anlamlı çıktığı durumlarda ise farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla Tukey testi kullanılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde denencelere ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Sırayla; öğrencilerin ego durumlarının cinsiyetlerine, ego durumlarının biyolojik cinsiyetlerine, ego durumlarının cinsiyet rolleri ve biyolojik cinsiyetlerine, ego durumlarının öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Bu bölümde ayrıca öğrencilerin cinsiyet rollerinin biyolojik cinsiyetlerinden, öğrencilerin cinsiyet rolünün öğrenim gördükleri bölümden etkilenip etkilenmediğine ilişkin bulgulara da yer verilmiştir.

1.0 Öğrencilerin ego durumları cinsiyet rollerine göre farklılaşmaktadır.

Bu denenceyi test etmek amacıyla beş temel alt denence oluşturulmuştur. Öğrencilerin cinsiyet rol algılarına göre ego durumlarının farklılaşıp farklılaşmadığı f istatistik tekniği ile sınıanmıştır ve ilgili istatistiki değerler tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Deneklerin Cinsiyet Rollerine Göre Ego Durumlarının Karşılaştırma Sonuçları

CİNSİYET ROLÜ	ELEŞTİRİCİ EBEVEYN		KORUYUCU EBEVEYN		YETİŞKİN		UYGULU ÇOCUK		DOĞAL ÇOCUK	
	Arit. Ort.	varyans	Arit. Ort.	varyans	Arit. Ort.	varyans	Arit. Ort.	varyans	Arit. Ort.	varyans
ANDROJEN	16,42	4,27	23,31	1,93	22,76	1,25	18,65	4,79	18,89	
FEMİNEN	15,12	5,16	24,04	2,44	21,88	2,12	18,42	6,80	20,5	3,57
MASCULİN	18,39	7,42	22,01	3,37	22,62	2,48	18,75	8,83	18,27	5,14
Manidarlık Sınaması	Sd=2; F=59.35 p< .05		Sd=2; F=51.35 p< .05		Sd=2; F=12.9 p< .05		Sd=2; F=0,49 p> .05		Sd=2; F=41,76 p< .05	

1.1 Eleştirici ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı cinsiyet rolü masculindir.

Veriler incelendiğinde eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip bireylerin masculin cinsiyet rolüne (18,39), androjen (16,42) ve feminen (15,12) cinsiyet rollerine oranla daha baskın bir şekilde sahip olduğu bulunmuştur ve bu sonuç .05 güven düzeyinde manidardır.

Bu sonuca göre denence 1.1 desteklenmektedir.

1.2 Koruyucu ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı cinsiyet rolü feminendir.

Tablo incelendiğinde koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip bireylerin feminen cinsiyet rolüne (24,04), androjen (23,31) ve masculin (22,01) cinsiyet rollerine oranla daha baskın bir şekilde sahip olduğu görülmektedir. ($P < .05$)

Bu sonuç denence 1.2'yi desteklemektedir.

1.3 Yetişkin ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı cinsiyet rolü androjendir.

Elde edilen verilere göre yetişkin ego durumuna sahip bireyler androjen cinsiyet rolüne (22,76), feminen (21,88) ve masculin (22,62) cinsiyet rollerine oranla daha baskın bir şekilde sahiptir. ($P < .05$)

Bu sonuç denence 1.3'ü desteklemektedir.

1.4 Uygulu çocuk ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı cinsiyet rolü feminendir.

Tablo incelendiğinde uygulu çocuk ego durumuna sahip olan bireylerin belirli bir cinsiyet rolüne baskın bir şekilde sahip olma bakımından diğer bireylere oranla istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. ($P > .05$)

Buna göre denence 1.4 desteklenmemiştir.

1.5 Doğal çocuk ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı cinsiyet rolü masculindir.

Tablo 3 incelendiğinde doğal çocuk ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı olarak feminen cinsiyet rolüne sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuç .05

düzeyinde anlamlıdır, ancak bu sonuç doğal çocuk ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı olarak masculin cinsiyet rolüne sahip olduğu şeklindeki denencemizi desteklememiştir.

2.0. Öğrencilerin ego durumları biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

Bu denenceyi test etmek amacıyla 5 temel denence oluşturulmuştur.

2.1 Eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin biyolojik cinsiyetine göre farklılaşmaktadır.

Kız ve erkeklerin eleştirici ebeveyn ego durumlarından aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın önem kontrolü t testiyle sınanmıştır ve ilgili istatistikî değerler tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Kız ve Erkek Deneklerin Eleştirici Ebeveyn Ego Durumları Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi Sonuçları

	Erkek	Kız
Ortalama	17,00	16,53
Varyans	7,50	7,29
Gözlem	251,00	134,00
Birikimli Varyans	7,43	
Öngörülen Ortalama Farkı	0,00	
Serbestlik Derecesi	383,00	
Hesaplanan t Değeri	1,68	
t kritik değer (tablo değeri)	1,65	
P < . 05		

Tablo 4 incelendiğinde erkek öğrencilerin (ort:17,00) kız öğrencilerden (ort:16,53) önemli ölçüde daha fazla eleştirici ego durumuna daha sahip olduğu görülmektedir.

Buna göre iki ortalama arasındaki farkın test edilmesi sonucu elde edilen t değeri $P < .05$ düzeyinde anlamlıdır. Bu bulgu denence 2.1 desteklemektedir.

2.2 Koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin biyolojik cinsiyetlerinden etkilenmektedir.

Cinsiyet değişkenine göre deneklerin eleştirici ego durumları ortalamaları arasındaki farkın manidarlığı t testi ile sınanmıştır, ilgili istatistik değerler tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Kız ve Erkek Deneklerin Koruyucu Ebeveyn Ego Durumları Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi Sonuçları

	Erkek	Kız
Ortalama	22,88	23,25
Varyans	3,17	3,51
Gözlem	251,00	134,00
Birikimli Varyans	3,29	
Öngörülen Ortalama Farkı	0,00	
Serbestlik Derecesi	383,00	
Hesaplanan t Değeri	1,89	
t kritik değer (tablo değeri)	1,65	
P < . 05		

Tablo 5 incelendiğinde kız öğrencilerin (ort:23,25), erkek öğrencilerden (ort:22,88) önemli ölçüde daha fazla koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre koruyucu ebeveyn ego durumlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farkın .05 güven düzeyinde manidar olduğu bulunmuştur.

Buna göre denence 2.2 desteklenmektedir.

2.3 Yetişkin ego durumuna sahip olma öğrencilerin biyolojik cinsiyetine göre farklılaşmaktadır.

Kız ve erkek deneklerin yetişkin ego durumundan aldıkları puanların ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı t testi ile sınanmış, ilgili istatistiki değerler tablo 6 da verilmiştir.

Tablo 6: Kız Ve Erkek Deneklerin Yetişkin Ego Durumları Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi Sonuçları

	Erkek	Kız
Ortalama	22,71	22,05
Varyans	1,87	2,20
Gözlem	251,00	134,00
Birikimli Varyans	1,99	
Öngörülen Ortalama Farkı	0,00	
Serbestlik Derecesi	383,00	
Hesaplanan t Değeri	4,33	
t kritik değer (tablo değeri)	1,65	
P < .05		

Tablo incelendiğinde erkek öğrencilerin (22,71), kız öğrencilerden (22,05) anlamlı düzeyde daha fazla yetişkin ego durumuna sahip olduğu görülmektedir.

Buna göre iki ortalama arasındaki farkın test edilmesi sonucu elde edilen t testi değeri $P < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Bu bulgular denence 2.3'ü desteklemektedir.

2.4 Uygulu çocuk ego durumuna sahip olma öğrencilerin biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

Kız ve erkek deneklerin uygulu çocuk ego durumu puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı t testi ile sınanmış ilgili veriler tablo 7 de verilmiştir.

Tablo 7: Kız Ve Erkek Deneklerin Uygulu Çocuk Ego Durumları Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi Sonuçları

	Erkek	Kız
Ortalama	18,67	18,55
Varyans	6,51	7,57
Gözlem	251,00	134,00
Birikimli Varyans	6,88	
Öngörülen Ortalama Farkı	0,00	
Serbestlik Derecesi	383,00	
Hesaplanan t Değeri	0,43	
t kritik değer (tablo değeri)	1,65	
P > .05		

Kız ve erkek deneklerin uygulu çocuk ego durumları arasındaki farkın anlamlılık testi sonuçlarına bakıldığında, erkek öğrencilerin uygulu çocuk ego durumları (18,67) ile kız öğrencilerin uygulu çocuk ego durumları ortalamalarının (18,55) cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür. ($P > .05$)

Bu bulgu denence 2.4'ü desteklememektedir.

2.5 Doğal çocuk ego durumuna sahip olma öğrencilerin biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

Deneklerin doğal çocuk ego durumundan aldıkları puanların anlamlılığı t testi ile sınanmış, ilgili veriler tablo 8 de verilmiştir.

Tablo 8: Kız ve Erkek Deneklerin Doğal Çocuk Ego Durumları Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi Sonuçları

	Erkek	Kız
Ortalama	18,82	19,57
Varyans	4,32	4,31
Gözlem	251,00	134,00
Birikimli Varyans	4,32	
Öngörülen Ortalama Farkı	0,00	
Serbestlik Derecesi	383,00	
Hesaplanan t Değeri	3,39	
t kritik değer (tablo değeri)	1,65	
$P < .05$		

Kız ve erkek deneklerin doğal çocuk ego durumları arasındaki farkın anlamlılık testi sonuçlarına bakıldığında, erkek öğrencilerin doğal çocuk ego durumları (18,82) ile kız öğrencilerin doğal çocuk ego durumları ortalamalarının (19,57) cinsiyetlerine göre farklılaştığı görülmektedir. ($P < .05$)

Buna göre kız bireyler, erkek bireylere oranla daha baskın bir biçimde doğal çocuk ego durumuna sahiptir.

Bu bulgu denence 2.5'i desteklemektedir.

3.0 Öğrencilerin ego durumları ile cinsiyet rolleri arasındaki ilişki bireylerin biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

Bu denenceyi test etmek amacıyla 5 temel, 10 alt denence oluşturulmuştur ve her biri f istatistiği ile ayrı ayrı test edilmiştir. İlgili istatistiki değerler tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Cinsiyet Rollerine Göre Ben Durumlarının Deneklerin Erkek ve Kız Olmalarına Göre Karşılaştırma Sonuçları

	ERKEK						KIZ							
	Androjen		Feminen		Masculin		Manidarlık		Androjen		Feminen		Masculin	
	Art. Ort.	Varyans	Art. Ort.	Varyans	Art. Ort.	Varyans	Art. Ort.	Varyans	Art. Ort.	Varyans	Art. Ort.	Varyans	Art. Ort.	Varyans
Eleştirici	16,19	3,95	14,57	3,78	18,27	7,44	F= 41,32; Sd= 248; F-kritik= 3,032; p< .05	16,91	4,69	15,42	5,70	19,04	7,13	F= 20,90; Sd= 131; F-kritik= 0,065; p< .05
Koruyucu	23,41	1,73	24,11	2,22	22,15	3,36	F= 27,73; Sd= 248; F-kritik= 3,32; p< .05	23,11	2,34	24,01	2,59	21,26	2,93	F= 25,55; Sd= 131; F-kritik= 3,065; p< .05
Yetişkin	22,95	1,05	22,00	1,65	22,73	2,38	F= 6,32; Sd= 248; F-kritik= 3,032; p< .05	22,39	1,50	21,82	2,39	22,09	2,81	F= 1,97; Sd= 131; F-kritik= 3,065; p> .05
Uygulu Çocuk	18,80	4,45	18,66	5,17	18,58	8,45	F= 0,192; Sd= 248; F-kritik= 3,032; p> .05	18,34	5,49	18,30	7,70	19,70	10,31	F= 2,45; Sd= 131; F-kritik= 3,065; p> .05
Doğal Çocuk	18,77	2,02	20,54	3,26	18,38	5,32	F= 16,77; Sd= 248; F-kritik= 3,032; p< .05	19,16	2,18	20,48	3,80	17,74	4,02	F= 21,13; Sd= 131; F-kritik= 3,065; p< .05
Manidarlık	F= 32,14; Sd= 450; F-kritik= 2,391; p< .05	F= 14,82; Sd= 170; F-kritik= 2,424; p< .05	F= 11,42; Sd= 620; F-kritik= 2,386; p< .05	F= 14,82; Sd= 170; F-kritik= 2,424; p< .05	F= 11,42; Sd= 620; F-kritik= 2,386; p< .05	F= 96,47; Sd= 215; F-kritik= 2,413; p< .05	F= 16,445; Sd= 330; F-kritik= 2,39; p< .05	F= 69,334; Sd= 110; F-kritik= 2,454; p< .05						

3.1 Eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin cinsiyet rolü ve biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

Bu deneceyi test etmek amacıyla 2 alt denence oluşturulmuştur.

3.1.1 Eleştirici ebeveyn ego durumu erkek masculin deneklerde erkek androjen ve feminen deneklere göre daha baskındır.

Eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olma bakımından erkek masculin, androjen ve feminen cinsiyet rolüne sahip bireyler arasında anlamlı bir fark olup olmadığı f testi ile sınanmış, ilgili istatistiki veriler tablo 9'da verilmiştir.

Tablo incelendiğinde, erkek masculin deneklerin (18,27), erkek androjen (16,19) ve feminen deneklere (14,57) oranla daha baskın bir şekilde eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olduğu görülür.

Bu sonuç denence 3.1.1'i destekler niteliktedir.

3.1.2 Eleştirici ebeveyn ego durumu; kız masculin deneklerde kız androjen ve feminen deneklere göre daha baskındır.

Eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olma bakımından kız masculin, androjen ve feminen cinsiyet rolüne sahip denekler arasında anlamlı bir fark olup olmadığı f testi ile sınanmış, ilgili veriler tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo incelendiğinde kız masculin deneklerin (19,04), kız androjen (16,91) ve feminen deneklere (15,42) göre daha baskın bir şekilde eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olduğu görülür.

Bu sonuç denence 3.1.2'yi desteklemektedir.

3.2 Koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin cinsiyet rolü ve biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

Bu deneceyi test etmek amacıyla 2 alt denence oluşturulmuştur.

3.2.1 Koruyucu ebeveyn ego durumu, erkek feminen deneklerde erkek androjen ve masculin deneklere göre daha baskındır.

Koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma bakımından erkek feminen, masculin ve androjen cinsiyet rolüne sahip bireyler arasında anlamlı bir fark olup olmadığı f testi ile sınanmıştır.

Tabloya bakıldığında erkek feminen deneklerin (24,11), erkek androjen (23,41) ve masculin (22,15) deneklere göre daha baskın bir şekilde koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olduğu görülür. ($P<.05$)

Bu sonuç denence 3.2.1' i desteklemektedir.

3.2.2 Koruyucu ebeveyn ego durumu, kız feminen deneklerde, kız androjen ve masculin deneklere göre daha baskındır.

Koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma bakımından kız feminen, androjen ve masculin cinsiyet rolüne sahip bireyler arasında anlamlı bir fark olup olmadığı f testi ile sınanmış, ilgili veriler tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo incelendiğinde kız feminen deneklerin (24,01), kız androjen (23,11) ve masculin deneklere (21,26) oranla daha baskın bir şekilde koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olduğu görülmektedir ve bu sonuç .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Bulgular, denence 3.2.2'yi desteklemektedir.

3.3 Yetişkin ego durumuna sahip olma öğrencilerin cinsiyet rolü ve biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

Bu temel denenceyi test etmek amacıyla 2 alt denence oluşturulmuştur.

3.3.1 Yetişkin ego durumu erkek androjen deneklerde erkek masculin ve feminen deneklere göre daha baskındır.

Yetişkin ego durumuna sahip olma bakımından erkek androjen , feminen ve masculin bireyler arasında anlamlı bir fark olup olmadığı f testi ile sınanmıştır.

Elde edilen veriler; erkek androjen deneklerin (22,95), erkek masculin (22,73) ve feminen deneklere (22,00) oranla daha baskın bir şekilde yetişkin ego durumuna sahip olduğunu göstermiştir. ($P<.05$)

3.3.2 Yetişkin ego durumu kız androjen deneklerde, kız masculin ve feminen denekler göre daha baskındır.

Yetişkin ego durumuna sahip olma bakımından kız androjen, masculin ve feminen cinsiyet rolüne sahip bireyler arasında anlamlı bir fark olup olmadığı f testi ile sınanmış, ilgili veriler tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo incelendiğinde kız androjen deneklerin (22,39), kız masculin (22,09) ve feminen deneklere (21,82) oranla daha baskın bir şekilde yetişkin ego durumuna sahip olduğu görülür ancak bu sonuçlar .05 güven düzeyinde anlamlı bulunmamıştır.

Bu sonuca göre denence 3.3.2 desteklenmemiştir.

3.4 Uygulu çocuk ego durumuna sahip olma bireylerin cinsiyet rolü ve biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

Bu temel denenceyi test etmek amacıyla 2 alt denence oluşturulmuştur.

3.4.1 Uygulu çocuk ego durumu erkek feminen deneklerde erkek masculin ve androjen deneklere göre daha baskındır.

Araştırma bulguları incelendiğinde, uygulu çocuk ego durumuna sahip olma bakımından erkek feminen (18,66), androjen (18,80) ve masculin (18,58) denekler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. ($P>.05$)

Bu sonuca göre denence 3.4.1 desteklenmemiştir.

3.4.2 Uygulu çocuk ego durumu kız feminen deneklerde kız masculin ve androjen deneklere göre daha baskındır.

Uygulu çocuk ego durumuna sahip olma bakımından kız feminen, masculin ve androjen denekler arasında anlamlı bir fark olup olmadığına f testi ile bakılmış, uygulu çocuk ego durumuna sahip olma bakımından kız feminen (18,30), masculin (19,70) ve androjen (18,34) denekler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. ($P>.05$)

Bu sonuca göre denence 3.4.2 desteklenmemiştir.

3.5 Doğal çocuk ego durumuna sahip olma öğrencilerin cinsiyet rolü ve biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

Bu temel denenceyi test etmek amacıyla 2 alt denence oluşturulmuştur.

3.5.1 Doğal çocuk ego durumu erkek masculin deneklerde erkek feminen ve androjen deneklere göre daha baskındır.

Doğal çocuk ego durumuna sahip olma bakımından erkek masculin, androjen ve feminen denekler arasında anlamlı bir fark olup olmadığına f testi ile bakılmış, erkek feminen deneklerin (20,54), erkek androjen (18,77) ve masculin

deneklere (18,38) oranla daha baskın bir şekilde doğal çocuk ego durumuna sahip olduğu görülmüştür. ($P < .05$)

Bu sonuç denence 3.5.1'i desteklememektedir.

3.5.2 Doğal çocuk ego durumu kız masculin deneklerde kız feminen ve androjen deneklere göre daha baskındır.

Doğal çocuk ego durumuna sahip olma bakımından kız masculin, feminen ve androjen denekler arasında anlamlı bir fark olup olmadığına f testi ile bakılmış, ilgili veriler tablo 9' da gösterilmiştir.

Tablo incelendiğinde kız feminen deneklerin (20,48), kız anrojen (19,16) ve masculin deneklere oranla baskın bir şekilde doğal çocuk ego durumuna sahip olduğu görülmüştür, bu sonuç .05 güven düzeyinde anlamlı olmasına rağmen denencemiz 3.5.2'yi desteklememiştir.

4.0 Öğrencilerin ego durumları öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşmaktadır.

Deneklerin ego durumlarının öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla 5 temel denence oluşturulmuş ve her bir denece f testi ile ayrı ayrı sınanmıştır.

Öğrencilerin ego durumlarının okudukları bölüme göre genel dağılımı tablo 10' da verilmiştir.

Tablo 10: Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Ego Durumları

PROGRAMLAR	EGO DURUMLARI					
		Eleştirici	Koruyucu	Yetişkin	Uygulu Çocuk	Doğal Çocuk
COĞRAFYA	Arit. Ort.	17,15	23,05	23,00	17,60	19,20
	S. Sapma	2,21	1,64	1,12	1,85	1,61
DIŞÇILIK	Arit. Ort.	17,15	22,62	22,38	19,54	18,46
	S. Sapma	2,19	1,76	1,50	2,22	1,90
GAZETECİLİK	Arit. Ort.	17,00	23,46	22,85	17,77	19,00
	S. Sapma	3,58	2,11	1,41	2,95	2,38
HALKLA İLİŞKİLER	Arit. Ort.	17,60	23,00	22,30	18,40	18,90
	S. Sapma	3,13	2,05	1,16	2,67	1,60
HUKUK	Arit. Ort.	17,27	22,80	22,35	18,61	19,39
	S. Sapma	2,76	1,85	1,48	2,66	1,97
İKTİSAT	Arit. Ort.	16,46	23,12	22,81	18,85	18,85
	S. Sapma	2,34	1,73	1,33	2,27	1,87
İLAHİYAT	Arit. Ort.	16,06	23,52	22,67	18,31	19,38
	S. Sapma	2,51	1,56	1,44	2,38	2,32
İNGİLİZCE	Arit. Ort.	16,40	23,24	22,00	19,40	18,96
	S. Sapma	2,87	1,88	1,29	1,91	1,95
İNŞAAT	Arit. Ort.	17,18	22,90	22,90	18,40	18,48
	S. Sapma	3,15	1,89	1,46	3,13	2,10
KONSERVATUAR	Arit. Ort.	16,10	23,30	21,60	19,40	19,30
	S. Sapma	2,13	1,34	1,51	1,90	2,00
MATEMATİK	Arit. Ort.	17,92	22,56	22,46	17,69	19,31
	S. Sapma	3,35	2,27	1,57	2,55	2,12
P. D. R.	Arit. Ort.	16,63	23,06	22,63	19,56	18,19
	S. Sapma	2,09	1,29	1,41	3,03	2,66
TIP	Arit. Ort.	16,22	22,93	22,09	19,24	19,48
	S. Sapma	2,11	1,73	1,41	3,11	2,32
ZİRAAT	Arit. Ort.	17,71	22,21	22,00	19,64	18,64
	S. Sapma	2,87	2,15	1,52	1,86	1,60

4.1. Eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre farklılaşmaktadır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri programlara göre eleştirici ego durumlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farkın manidarlığı varyans analizi ile sınıanmıştır ve ilgili istatistiki veriler tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11: Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Eleştirici Ebeveyn Ego Durumları Özelliği

Gruplar	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama	Varyans
Coğrafya	20	17,15	4,87
Dişçilik	13	17,15	4,81
Gazetecilik	13	17,00	12,83
Halkla ilişkiler	10	17,60	9,82
Hukuk	49	17,27	7,62
İktisat	26	16,46	5,46
İlahiyat	64	16,06	6,28
İngilizce	25	16,40	8,25
İnşaat	40	17,18	9,89
Konservatuvar	10	16,10	4,54
Matematik	39	17,92	11,23
PDR	16	16,63	4,38
Tıp	46	16,22	4,44
Ziraat	14	17,71	8,22
Hesaplanan F Değeri= 1,814; Sd= 371;F Kritik değer = 1,746 P < . 05			

Tablo incelendiğinde eleştirici ego durumuna sahip olma bakımından ortalaması en fazla olan bölümlerin sırasıyla, matematik öğretmenliği (17,92), ziraat fakültesi (17,71), halkla ilişkiler bölümü (17,60), hukuk fakültesi(17,27), inşaat mühendisliği (17,18), coğrafya öğretmenliği (17,15), dişçilik bölümü

(17,15), gazetecilik bölümü (17,00), psikolojik danışma ve rehberlik bölümü(16,63), iktisat fakültesi (16,46), İngilizce öğretmenliği (16,40), tıp fakültesi (16,22), konservatuar bölümü (16,10) ve ilahiyat (16,06) olduğu görülmektedir.

Hesaplanan f değeri 1,814 , serbestlik derecesi 371 ve f kritik değeri 1,746 'ya göre puanların öğrenim görülen programa göre dağılımı .05 düzeyinde manidar bulunmuştur.

Bu bulgular denence 4.1'i desteklemektedir.

Bu manidarlığın hangi bölümler arasındaki farktan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla t testi uygulanmış, ilgili veriler tablo 11/A'da gösterilmiştir.

	Coğrafya	Dişçilik	Gazetecilik	HİT	Hukuk	İktisat	İlahiyat	İngilizce	İnşaat	Konserv.	Mat..	PDR	Tip	Ziraat
Coğrafya	t= 0,86 Sd= 31 p>.05													
Dişçilik	t= 1,11 Sd= 31 p>.05	t= 1,51 Sd= 24 p>.05												
Gazetecilik	t= 1,43 Sd= 28 p>.05	t= 1,74 Sd= 21 p>.05	t= 1,22 Sd= 21 p>.05											
HİT	t= 0,03 sd= 67 p>.05	t= 0,93 sd= 60 p>.05	t= 1,66 sd= 60 p>.05	t= 0,98 sd= 57 p>.05										
Hukuk	t= 0,46 sd= 44 p>.05	t= 0,96 sd= 37 p>.05	t= 0,82 sd= 37 p>.05	t= 0,33 sd= 34 p>.05	t= 0,36 sd= 73 p>.05									
İktisat	t= 0,44 sd= 82 p>.05	t= 0,88 sd= 75 p>.05	t= 0,55 sd= 75 p>.05	t= 3,45 sd= 72 p<.05 (*)	t= 0,25 sd= 111 p>.05	t= 1,25 sd= 88 p>.05								
İlahiyat	t= 1,04 sd= 43 p>.05	t= 0,54 sd= 36 p>.05	t= 0,41 sd= 36 p>.05	t= 1,45 sd= 33 p>.05	t= 1,16 sd= 72 p>.05	t= 0,63 sd= 49 p>.05	t= 0,49 sd= 87 p>.05							
İngilizce	t= 1,83 sd= 58 p>.05	t= 1,51 sd= 51 p>.05	t= 0,89 sd= 51 p>.05	t= 1,56 sd= 48 p>.05	t= 0,73 sd= 87 p>.05	t= 0,69 sd= 64 p>.05	t= 0,61 sd= 102 p>.05	t= 1,46 sd= 63 p>.05						
İnşaat	t= 1,76 sd= 28 p>.05	t= 1,72 sd= 21 p>.05	t= 1,1 sd= 21 p>.05	t= 1,59 sd= 18 p>.05	t= 1,57 sd= 57 p>.05	t= 0,61 sd= 34 p>.05	t= 0,63 sd= 72 p>.05	t= 0,14 sd= 33 p>.05	t= 1,29 sd= 48 p>.05					
Konserv.	t= 0,95 sd= 57 p>.05	t= 0,79 sd= 50 p>.05	t= 1,44 sd= 50 p>.05	t= 1,41 sd= 47 p>.05	t= 1,08 sd= 86 p>.05	t= 0,73 sd= 63 p>.05	t= 2,86 sd= 101 p<.05 (*)	t= 0,09 sd= 62 p>.05	t= 0,63 sd= 77 p>.05	t= 0,33 sd= 47 p>.05				
Mat..	t= 1,05 sd= 34 p>.05	t= 0,88 sd= 27 p>.05	t= 1,32 sd= 27 p>.05	t= 1,13 sd= 24 p>.05	t= 0,78 sd= 63 p>.05	t= 1,46 sd= 42 p>.05	t= 0,85 sd= 78 p>.05	t= 0,93 sd= 39 p>.05	t= 0,61 sd= 54 p>.05	t= 1,27 sd= 24 p>.05	t= 0,43 sd= 53 p>.05			
PDR	t= 0,93 sd= 64 p>.05	t= 0,09 sd= 57 p>.05	t= 1,54 sd= 57 p>.05	t= 4,41 sd= 54 p<.05 (*)	t= 3,82 sd= 93 p<.05 (*)	t= 1,68 sd= 70 p>.05	t= 1,19 sd= 108 p>.05	t= 0,32 sd= 69 p>.05	t= 0,54 sd= 84 p>.05	t= 1,66 sd= 54 p>.05	t= 0,55 sd= 83 p>.05	t= 0,47 sd= 60 p>.05		
Tip														

Tablo incelendiğinde, deneklerin öğrenim gördükleri programlara göre eleştirici ego durumları arasındaki farkın manidarlığının; İlahiyat-Halkla ilişkiler, Tıp-Halkla İlişkiler, Tıp- Hukuk, Matematik-İlahiyat, Ziraat-İlahiyat ve Ziraat-Tıp bölümlerinin aldığı ortalamalar arasındaki farktan kaynaklandığı görülmektedir.

4.2 Koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşmaktadır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri programlara göre koruyucu ebeveyn ego durumlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farkın manidarlığı varyans analizi ile sınınmıştır ve ilgili veriler tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12: Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Koruyucu Ebeveyn Ego Durumları Özelliği

Gruplar	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama	Varyans
Coğrafya	20	23,05	2,68
Dişçilik	13	22,62	3,09
Gazetecilik	13	23,46	4,44
Halkla İlişkiler	10	23,00	4,22
Hukuk	49	22,80	3,42
İktisat	26	23,12	2,99
İlahiyat	64	23,52	2,44
İngilizce	25	23,24	3,52
İnşaat	40	22,90	3,58
Konservatuar	10	23,30	1,79
Matematik	39	22,56	5,15
PDR	16	23,06	1,66
Tıp	46	22,93	3,00
Ziraat	14	22,21	4,64
Hesaplanan F Değeri= 1,003; Sd= 371; F Kritik değer = 1,746 P > . 05			

Buna göre koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma bakımından ortalaması en fazla olan bölümlerin sırasıyla; ilahiyat (23,52), gazetecilik (23,46), konservatuar (23,30), İngilizce öğretmenliği (23,24), iktisat fakültesi (23,12), psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü (23,06), coğrafya öğretmenliği (23,05), halkla ilişkiler bölümü (23,00), tıp fakültesi (22,93), inşaat mühendisliği (22,90), hukuk fakültesi (22,80),dişçilik fakültesi (22,62),matematik öğretmenliği (22,56), ziraat fakültesi (22,21) olduğu görülmektedir.

Hesaplanan f değeri 1,003, serbestlik derecesi 371, f kritik değeri 1,746'ya göre puanların öğrencilerin öğrenim gördükleri programlara göre dağılımı .05 düzeyinde manidar bulunmamıştır.

Bu sonuca göre denence 4.2 desteklenmemiştir.

4.3 Yetişkin ego durumuna sahip olma öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre farklılaşmaktadır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri programlara göre yetişkin ego durumlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farkın manidarlığı varyans analizi ile sınanmıştır ve ilgili veriler tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13 incelendiğinde yetişkin ego durumuna sahip olma bakımından ortalaması en fazla olan bölümler sırasıyla coğrafya öğretmenliği (23,00), inşaat Mühendisliği (22,90), gazetecilik bölümü (22,85), iktisat fakültesi (22,81), ilahiyat fakültesi (22,67), psikolojik danışma ve rehberlik bölümü (22,63), matematik öğretmenliği (22,46), dişçilik fakültesi (22,38), hukuk fakültesi (22,35), halkla ilişkiler bölümü (22,30), tıp fakültesi (22,09), İngilizce öğretmenliği (22,00), ziraat fakültesi (22,00),konservatuar (21,60) şeklinde sıralandığı görülür.

Tablo 13: Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Yetişkin Ego Durumları Özelliği

Gruplar	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama	Varyans
Coğrafya	20	23,00	1,26
Dişçilik	13	22,38	2,26
Gazetecilik	13	22,85	1,97
Halkla İlişkiler	10	22,30	1,34
Hukuk	49	22,35	2,19
İktisat	26	22,81	1,76
İlahiyat	64	22,67	2,07
İngilizce	25	22,00	1,67
İnşaat	40	22,90	2,14
Konservatuvar	10	21,60	2,27
Matematik	39	22,46	2,47
PDR	16	22,63	1,98
Tıp	46	22,09	1,99
Ziraat	14	22,00	2,31
Hesaplanan F Değeri= 1,992; Sd= 371; F Kritik değer = 1,746 P < . 05			

Hesaplanan f değeri 1,992, serbestlik derecesi 371, f kritik değeri 1,746'ya göre puanların öğrenim görülen programlara göre dağılımı .05 düzeyinde manidardır.

Buna göre denence 4.3 desteklenmiştir.

Tespit edilen manidarlığın hangi bölümler arasındaki farktan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla t testi uygulanmış, ilgili veriler tablo 13/A' da gösterilmiştir.

Tablo 13/A : Yetişkin Ego Durumu (Özelliği Gösteren Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Karşılaştırılmalı Hişkisel Analizi)

	Coğrafya	Dişçilik	Gazetecilik	HİT	Hukuk	İktisat	İlahiyat	İngilizce	İnşaat	Konserv.	Mat..	PDR	Tip	Ziraat
Coğrafya	-													
Dişçilik	t=0,01 Sd= 31 p>.05													
Gazetecilik	t=1,13 Sd= 31 p>.05	t=0,26 Sd= 24 p>.05												
HİT	t=1,21 Sd= 28 p>.05	t=0,52 Sd= 21 p>.05												
Hukuk	t=0,45 Sd= 67 p>.05	t=0,65 Sd= 60 p>.05	t=0,53 Sd= 57 p>.05											
İktisat	t=1,41 Sd= 44 p>.05	t=0,37 Sd= 37 p>.05	t=0,53 Sd= 37 p>.05	t=1,43 Sd= 34 p>.05	t=1,37 Sd= 73 p>.05									
İlahiyat	t=6,41 Sd= 82 p<.05 *	t=0,57 Sd= 75 p>.05	t=0,57 Sd= 75 p>.05	t=1,27 Sd= 72 p>.05	t=0,52 Sd= 111 p>.05	t=0,58 Sd= 88 p>.05								
İngilizce	t=0,54 Sd= 43 p>.05	t=1,33 Sd= 36 p>.05	t=0,63 Sd= 36 p>.05	t=1,39 Sd= 33 p>.05	t=1,27 Sd= 72 p>.05	t=1,09 Sd= 49 p>.05	t=0,78 Sd= 87 p>.05							
İnşaat	t=0,85 Sd= 58 p>.05	t=1,59 Sd= 51 p>.05	t=0,15 Sd= 51 p>.05	t=0,87 Sd= 48 p>.05	t=0,78 Sd= 87 p>.05	t=1,06 Sd= 64 p>.05	t=1,01 Sd= 102 p>.05	t=0,36 Sd= 63 p>.05						
Konserv.	t=4,64 Sd= 28 p<.05 (*)	t=2,93 Sd= 21 p<.05 (*)	t=1,12 Sd= 21 p>.05	t=0,82 Sd= 18 p>.05	t=5,74 Sd= 57 p<.05 (*)	t=1,34 Sd= 34 p>.05	t=1,27 Sd= 72 p>.05	t=1,35 Sd= 33 p>.05	t=0,85 Sd= 48 p>.05					
Mat..	t=0,75 Sd= 57 p>.05	t=0,21 Sd= 50 p>.05	t=1,05 Sd= 50 p>.05	t=0,75 Sd= 47 p>.05	t=0,67 Sd= 86 p>.05	t=1,16 Sd= 63 p>.05	t=4,81 Sd= 101 p<.05 (*)	t=1,26 Sd= 62 p>.05	t=3,69 Sd= 77 p<.05 (*)	t=0,74 Sd= 47 p>.05				
PDR	t=3,89 Sd= 34 p<.05 (*)	t=3,26 Sd= 27 p<.05 (*)	t=0,27 Sd= 27 p>.05	t=1,43 Sd= 24 p>.05	t=1,36 Sd= 63 p>.05	t=1,24 Sd= 42 p>.05	t=1,09 Sd= 78 p>.05	t=0,93 Sd= 39 p>.05	t=0,46 Sd= 54 p>.05	t=0,42 Sd= 24 p>.05	t=3,24 Sd= 53 p<.05 (*)			
Tip	t=1,06 Sd= 64 p>.05	t=0,92 Sd= 57 p>.05	t=0,75 Sd= 57 p>.05	t=0,45 Sd= 54 p>.05	t=1,39 Sd= 93 p>.05	t=0,07 Sd= 70 p>.05	t=0,98 Sd= 108 p>.05	t=0,96 Sd= 69 p>.05	t=1,49 Sd= 84 p>.05	t=0,45 Sd= 54 p>.05	t=1,38 Sd= 83 p>.05	t=1,06 Sd= 60 p>.05		
Ziraat	t=0,53 Sd= 32 p>.05	t=0,67 Sd= 25 p>.05	t=1,66 Sd= 25 p>.05	t=0,52 Sd= 22 p>.05	t=1,17 Sd= 61 p>.05	t=1,08 Sd= 38 p>.05	t=0,67 Sd= 76 p>.05	t=1,13 Sd= 37 p>.05	t=1,26 Sd= 52 p>.05	t=1,24 Sd= 22 p>.05	t=1,15 Sd= 51 p>.05	t=0,82 Sd= 28 p>.05	t=0,85 Sd= 58 p>.05	

Ortalamlar arasındaki farkın manidar bulunduğu gözenerler (*) işareti ile belirtilmiş ve bold yazılmıştır.

Tablo incelendiğinde, deneklerin öğrenim gördükleri programlara göre yetişkin ego durumları arasındaki farkın manidarlığının İlahiyat-Coğrafya, Konservatuar-Coğrafya, Konservatuar-Dişçilik, Konservatuar-Hukuk, Matematik-İlahiyat, Matematik-İnşaat, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık-Matematik bölümlerinin aldığı ortalamalar arasındaki farktan kaynaklandığı görülmektedir.

4.4 Uygulu çocuk ego durumuna sahip olma bireylerin öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşmaktadır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri programlara göre uygulu çocuk ego durumlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farkın manidarlığı varyans analizi ile sınanmıştır ilgili istatistiki veriler tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14: Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Uygulu Çocuk Ego Durumları Özelliği

Gruplar	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama	Varyans
Coğrafya	20	17,60	3,41
Dişçilik	13	19,54	4,94
Gazetecilik	13	17,77	8,69
Halkla İlişkiler	10	18,40	7,16
Hukuk	49	18,61	7,08
İktisat	26	18,85	5,18
İlahiyat	64	18,31	5,65
İngilizce	25	19,40	3,67
İnşaat	40	18,40	9,78
Konservatuar	10	19,40	3,60
Matematik	39	17,69	6,48
PDR	16	19,56	9,20
Tıp	46	19,24	9,65
Ziraat	14	19,64	3,48
Hesaplanan F Değeri= 1,751; Sd= 371; F Kritik değer = 1.746 P < .05			

Tablo 14 incelendiğinde uygulanan çocuk ego durumuna sahip olma bakımından ortalaması en fazla olan bölümler sırasıyla; ziraat (19,64), Psikolojik danışmanlık ve rehberlik (19,56), dişçilik (19,54), konservatuar (19,40), İngilizce (19,40), tıp (19,24), iktisat (18,85), hukuk (18,61), halkla ilişkiler (18,40), ilahiyat (18,31), gazetecilik (17,77), matematik (17,69), coğrafya (17,60) şeklinde sıralanmıştır.

Hesaplanan f değeri 1,751, serbestlik derecesi 371 ve f kritik değeri 1,746'ya göre puanların öğrenim görülen programa göre dağılımı .05 güven düzeyinde manidardır.

Manidarlığın hangi bölüm ortalamaları arasındaki farktan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla t testi uygulanmış, ilgili veriler tablo 14/A 'da gösterilmiştir.

Tablo 14/A : Uygulu Çocuk Ego Durumu Özelliği Gösteren Deneylerin Öğrenimi Gördükleri Programlara Göre Karşılaştırılmalı İlişkisel Analizi

	Coğrafya	Dişçilik	Gazete.	HİT	Hukuk	İktisat	İlahiyat	İng.	İnşaat	Konserv.	Matematik	PDR	Tip	Ziraat
Coğrafya														
Dişçilik	t= 3,24 sd= 31 p<.05 (*)													
Gazetecilik	t= 1,36 sd= 31 p>.05	t= 4,74 sd= 24 p<.05 (*)												
HİT	t= 0,83 sd= 28 p>.05	t= 0,53 sd= 21 p>.05	t= 0,12 sd= 21 p>.05											
Hukuk	t= 0,77 sd= 67 p>.05	t= 0,56 sd= 60 p>.05	t= 1,06 sd= 60 p>.05	t= 0,74 sd= 57 p>.05										
İktisat	t= 0,54 sd= 44 p>.05	t= 0,75 sd= 37 p>.05	t= 0,39 sd= 37 p>.05	t= 0,43 sd= 34 p>.05	t= 0,42 sd= 73 p>.05									
İlahiyat	t= 0,52 sd= 82 p>.05	t= 0,57 sd= 75 p>.05	t= 0,48 sd= 75 p>.05	t= 0,29 sd= 72 p>.05	t= 1,16 sd= 111 p>.05	t= 0,93 sd= 88 p>.05								
İngilizce	t= 0,36 sd= 43 p>.05	t= 0,53 sd= 36 p>.05	t= 0,38 sd= 36 p>.05	t= 1,03 sd= 33 p>.05	t= 0,32 sd= 72 p>.05	t= 0,54 sd= 49 p>.05	t= 0 sd= 87 p>.05							
İnşaat	t= 0,88 sd= 58 p>.05	t= 0,55 sd= 51 p>.05	t= 0,16 sd= 51 p>.05	t= 0,86 sd= 48 p>.05	t= 0,92 sd= 87 p>.05	t= 0,51 sd= 64 p>.05	t= 0,82 sd= 102 p>.05	t= 0,78 sd= 63 p>.05						
Konserv.	t= 0,28 sd= 28 p>.05	t= 0,15 sd= 21 p>.05	t= 0,14 sd= 21 p>.05	t= 0,83 sd= 18 p>.05	t= 0,62 sd= 57 p>.05	t= 1,48 sd= 34 p>.05	t= 1,32 sd= 72 p>.05	t= 1,38 sd= 33 p>.05	t= 0,89 sd= 48 p>.05					
Mat.	t= 0,78 sd= 57 p>.05	t= 3,45 sd= 50 p<.05 (*)	t= 0,05 sd= 50 p>.05	t= 0,79 sd= 47 p>.05	t= 0,91 sd= 86 p>.05	t= 1,41 sd= 63 p>.05	t= 1,06 sd= 101 p>.05	t= 1,31 sd= 62 p>.05	t= 0,82 sd= 77 p>.05	t= 0,79 sd= 47 p>.05				
PDR	t= 3,15 sd= 34 p<.05 (*)	t= 0,79 sd= 27 p>.05	t= 4,63 sd= 27 p<.05 (*)	t= 0,47 sd= 24 p>.05	t= 0,41 sd= 63 p>.05	t= 1,29 sd= 42 p>.05	t= 0,92 sd= 78 p>.05	t= 0,98 sd= 39 p>.05	t= 0,51 sd= 54 p>.05	t= 1,47 sd= 24 p>.05	t= 5,35 sd= 53 p<.05 (*)			
Tip	t= 0,54 sd= 64 p>.05	t= 0,75 sd= 57 p>.05	t= 0,55 sd= 57 p>.05	t= 0,50 sd= 54 p>.05	t= 0,44 sd= 93 p>.05	t= 1,12 sd= 70 p>.05	t= 1,14 sd= 108 p>.05	t= 1,01 sd= 69 p>.05	t= 0,53 sd= 84 p>.05	t= 0,59 sd= 54 p>.05	t= 1,43 sd= 83 p>.05	t= 1,11 sd= 60 p>.05		
Ziraat	t= 3,25 sd= 32 p<.05 (*)	t= 0,25 sd= 25 p>.05	t= 5,52 sd= 25 p<.05 (*)	t= 1,27 sd= 22 p>.05	t= 1,21 sd= 61 p>.05	t= 0,88 sd= 38 p>.05	t= 0,72 sd= 76 p>.05	t= 0,78 sd= 37 p>.05	t= 1,30 sd= 52 p>.05	t= 1,27 sd= 22 p>.05	t= 5,05 sd= 51 p<.05 (*)	t= 0,87 sd= 28 p>.05	t= 0,91 sd= 58 p>.05	

Ortalamalar arasındaki farkın manidar bulunduğu gözencikler (*) işaretli ile belirtilmiş ve bold yazılmıştır.

Tablo incelendiğinde, deneklerin öğrenim gördükleri programlara göre uygulanan çocuk ego durumları arasındaki farkın manidarlığının; Dişçilik-Coğrafya, Gazetecilik-Dişçilik, Matematik-Dişçilik, Psikolojik Danışma ve Rehberlik-Coğrafya, Psikolojik Danışma ve Rehberlik-Gazetecilik, Psikolojik Danışma ve Rehberlik-Konservatuar, Ziraat-Coğrafya, Ziraat-Gazetecilik, Ziraat-Matematik bölümlerinin aldığı ortalamalar arasındaki farktan kaynaklandığı görülmektedir.

4.5 Doğal çocuk ego durumuna sahip olma öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre farklılaşmaktadır.

Deneklerin öğrenim gördükleri programlara göre doğal çocuk ego durumlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farkın manidarlığı varyans analizi ile sınımlanmıştır ve ilgili veriler tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15: Deneklerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Doğal Çocuk Ego Durumları Özelliği

Gruplar	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama	Varyans
Coğrafya	20	19,20	2,59
Dişçilik	13	18,46	3,60
Gazetecilik	13	19,00	5,67
Halkla İlişkiler	10	18,90	2,54
Hukuk	49	19,39	3,87
İktisat	26	18,85	3,50
İlahiyat	64	19,38	5,38
İngilizce	25	18,96	3,79
İnşaat	40	18,48	4,41
Konservatuar	10	19,30	4,01
Matematik	39	19,31	4,48
PDR	16	18,19	7,10
Tıp	46	19,48	5,37
Ziraat	14	18,64	2,55
Hesaplanan F Değeri= 0,997; Sd= 371; F Kritik değer = 1,746 P > .05			

Tablo 15 incelendiğinde, doğal çocuk ego durumuna sahip olma bakımından ortalaması en fazla olan bölümlerin sırasıyla; tıp (19,48), hukuk (19,39), ilahiyat (19,38), matematik (19,31), konservatuar (19,30), coğrafya (19,20), gazetecilik (19,00), İngilizce (18,96), halkla ilişkiler (18,90), iktisat (18,85), ziraat (18,64), inşaat (18,48), dişçilik (18,46), psikolojik danışmanlık ve rehberlik (18,19) şeklinde sıralanmıştır.

Hesaplanan f değeri 0,997, serbestlik derecesi 371 ve f kritik değeri 1,746' ya göre puanların öğrenim görülen programlara göre dağılımı .05 güven düzeyinde manidar bulunmamıştır.

Bu sonuca göre denence 4.5 desteklenmemiştir.

5.0 Öğrencilerin cinsiyet rolleri biyolojik cinsiyetlerinden etkilenmektedir.

Öğrencilerin cinsiyet rollerinin biyolojik cinsiyetlerinden etkilenip etkilenmediği X^2 yöntemi ile test edilmiştir, ilgili istatistiksel değerler tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16: Cinsiyet Değişkenine Göre Örnekleme Giren Deneklerin Cinsiyet Rolü Dağılımı

	MASCULİN		FEMİNEN		ANDROJEN		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%		
Erkek	125	49,80	35	13,94	91	36,25	251	100,0
Kız	23	17,16	67	50,00	44	32,84	134	100,0
Toplam	148	38,44	102	26,49	135	35,06	385	100,0
$X^2 = 67,365$		Sd= 2		X^2 kritik değer=5,99		p < .05		

Cinsiyet değişkenine göre örnekleme giren deneklerin cinsiyet rollerine bakıldığında örnekleme giren öğrencilerin %38,44'nün masculin, %26,49'nun feminen ve %35,06'sının androjen cinsiyet rolüne sahip olduğu görülmektedir.

Erkek bireylerin %49,80'i masculin, %36.25'i androjen ve %13,94'ü feminen cinsiyet rolüne sahipken, kız bireylerin %50'si feminen, %32.84'ü androjen, ve %17,16'sı masculindir.

X^2 testi sonuçlarına göre öğrencilerin cinsiyet rolleri biyolojik cinsiyetlerinden etkilenmektedir. ($P < 0.5$)

Bu sonuca göre denence 5.0 desteklenmektedir.

6.0 Öğrencilerin cinsiyet rolü öğrenim gördükleri bölümlerden etkilenmektedir.

Öğrencilerin cinsiyet rollerinin okudukları bölümden etkilenip etkilenmediğini X^2 testi verilmiştir, ilgili istatistiki değerler tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17 : Öğrenim Görülen Program Değişkenine Göre Deneklerin Cinsel Rol Dağılımları

	MASCULİN		FEMİNEN		ANDROJEN		TOPLAM		Manidarlık Sınaması
	N	%	N	%	N	%	N	%	
COĞRAFYA	6	30	6	30	8	40	20	100	$P > .05$
GAZETEC. ve H.İ.	9	38,46	8	53,85	6	7,69	23	100	$P < .05$
HUKUK	15	30,61	13	26,53	21	42,86	49	100	$P < .05$
İKTİSAT	10	38,46	2	7,69	14	53,85	26	100	$P < .05$
İLAHİYAT	18	28,13	24	37,5	22	34,38	64	100	$P < .05$
İNGİLİZCE	9	36	8	32	8	32	25	100	$P > .05$
İNŞAAT ve MAT.	43	50	14	7,5	22	42,5	79	100	$P > .05$
KONSER	3	30	4	40	3	30	10	100	$P > .05$
PDR	4	25	5	31,25	7	43,75	16	100	$P > .05$
TIP ve DİŞÇİLİK	26	41,3	14	28,26	19	30,43	59	100	$P < .05$
ZİRAAT	5	35,71	4	28,57	5	35,71	14	100	$P > .05$
Toplam	148	38,44	102	26,49	135	35,06	385	100	
$X^2 = 36,291$	$Sd = 20$		X^2 Kritik değer = 31,4				$P < .05$		

Öğrenim görülen program değişkenine göre örnekleme giren deneklerin cinsiyet rolü dağılımlarına baktığımızda gazetecilik ve halkla ilişkiler bölümünde okuyan öğrenciler feminen cinsiyet rolüne (53,85), masculin (38,46) ve androjen (7,69) cinsiyet rollerine nazaran daha baskın bir şekilde sahiptir.

Hukuk fakültesinde okuyan öğrenciler androjen cinsiyet rolüne (42,86), masculin (30,61) ve feminen (26,53) cinsiyet rollerine nazaran daha baskın bir şekilde sahiptirler.

İktisat fakültesinde okuyan öğrenciler de androjen cinsiyet rolüne (53,85), masculin (38,46) ve feminen (7,69) cinsiyet rollerine nazaran daha baskın bir şekilde sahiptir.

İlahiyat fakültesinde okuyan öğrenciler ise feminen cinsiyet rolüne (37,5), masculin (28,13) ve androjen (34,38) cinsiyet rollerine nazaran daha baskın bir şekilde sahiptir.

Tıp ve Dişçilik fakültelerinde okuyan öğrenciler ise masculin cinsiyet rolüne (41,3), feminen (28,26) ve androjen (30,43) cinsiyet rollerine nazaran daha baskın bir şekilde sahiptir.

Coğrafya, İngilizce öğretmenliği, inşaat ve matematik, konservatuar, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, ziraat bölümlerinde ise bir cinsiyet rolüne sahip olma bakımından anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, öğrencilerin ego durumlarının cinsiyetlerine, ego durumlarının biyolojik cinsiyetlerine, ego durumlarının cinsiyet rolleri ve biyolojik cinsiyetlerine, ego durumlarının öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşıp farklılaşmadığına ve öğrencilerin cinsiyet rollerinin biyolojik cinsiyetlerinden, öğrencilerin cinsiyet rolünün öğrenim gördükleri bölümden etkilenip etkilenmediğine ilişkin bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır. Araştırma bulgularının tartışılması ve yorumlanması denencelerin sıralanışına uygun olarak yapılmıştır.

1.0 Öğrencilerin ego durumları cinsiyet rollerine göre farklılaşmaktadır.

Araştırmanın bu denenceye dayalı alt denencelerinde her beş ego durumu için cinsiyet rollerine bakılmıştır.

1.1 Eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı cinsiyet rolü masculindir.

Bu denenceden elde edilen bulgulara göre eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip bireyler masculin cinsiyet rolüne, androjen ve feminen cinsiyet rollerine nazaran daha ağırlıklı bir şekilde sahiptirler.

Bu sonuç denenceleri geliştirirken sahip olduğumuz kanaatimizi destekler niteliktedir. Çünkü, Transaksiyonel Analiz kuramında eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip bireylerin özellikleri incelendiğinde bu bireylerin baskıcı, güçlü, inatçı, ilkeli, cezalandırıcı, başkalarının duygularına aldırmayan, kolayca öfkelenen, kendi çıkarlarını düşünen (Williams ve Best) insanlar oldukları belirtilmiştir. Benzer şekilde masculin cinsiyet rolüne sahip olan bireylerde baskın, tesirli, kuralcı ve katı olma, lider gibi davranma, duygularını açığa vurmama gibi özelliklere sahiptirler.

1.2 Koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip bireylerin baskın cinsiyet rolü feminendir.

Araştırma bulguları incelendiğinde koruyucu ego durumuna sahip bireylerin feminen cinsiyet rolüne, androjen ve masculin cinsiyet rollerine nazaran daha ağırlıklı bir şekilde sahip olduğu görülür.

Koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip kişilerin sergilediği özellikler feminen cinsiyet rolüne sahip bireylerin sergilediği özellikler ile uyumluluk göstermektedir. Koruyucu ebeveyn ego durumunu kullanan kişiler ilgili, özen gösterici, anlayışlı, bağışlayıcı, merhametli, vefakâr ve şefkatlidir. Feminen cinsiyet rolüne sahip bireylerde benzer şekilde anlayışlı, başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı, cana yakın, fedakâr, yumuşak, nazik, merhametli gibi özellikleri diğer cinsiyet rollerine sahip bireylere oranla daha fazla sergiler.

Bu durum elde edilen bulgularla tutarlı gözükmemektedir.

1.3 Yetişkin ego durumuna sahip bireylerin baskın cinsiyet rolü androjendir.

Araştırma bulgularına bakıldığında, yetişkin ego durumuna sahip bireylerin androjen cinsiyet rolüne, feminen ve masculin cinsiyet rollerine nazaran daha ağırlıklı olarak sahip olduğu görülür.

Bu bulgu denencemizi destekler nitelikte olup, temeldeki düşüncemizle uyumluluk göstermektedir.

Androjen cinsiyet rolü her iki cinsiyet rolünün dengede olduğu cinsiyet rolünü ifade eder ve psikolojik uyumluluğun daha çok androjen cinsiyet rolü ile uygun düşeceği düşünülür. (Cook, 1985; Withley, 1983)

Transaksiyonel Analiz kuramında, yetişkin ego durumu sağlıklı kişiliğin temel yapısı olarak düşünülür. Yetişkin ego durumu androjen cinsiyet rolü ile ortak bir yöne sahiptir. Bu ortak yön her ikisinin de bir dengeleyici olmasıdır. Androjen cinsiyet rolü ağır basan bir kişi duruma uygun hareket ederek bazen masculin cinsiyet rolü özelliklerini bazen de feminen cinsiyet rolü özelliklerini kullanır. Yetişkin ego durumu baskın olan kişide içinde bulunduğu duruma göre her ego durumunun kendini ortaya koymasına izin verir.

1.4 Uygulu çocuk ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı cinsiyet rolü feminendir.

Uygulu çocuk ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı olarak sahip olabileceği cinsiyet rollerine bakıldığında birbirine çok yakın ortalamaların olduğu görülmektedir. Bu sonuç .05 güven düzeyinde anlamlı bulunmamıştır.

Uygulu çocuk ego durumuna sahip bireyler davranışlarını daha çok çevrenin etkilerine göre düzenlerler dolayısıyla baskın bir kişilik yapısı gösterirler. Denencemizi kurarken bu kişilik yapısının masculin ve androjen cinsiyet rollerine sahip bireylerden ziyade feminen cinsiyet rolüne sahip bireylerde görüleceği inancından hareket edilmiştir ancak araştırma bulguları bu ön tahminleri desteklememiştir.

1.5 Doğal çocuk ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı cinsiyet rolü masculindir.

Denenceye ilişkin bulgular incelendiğinde doğal çocuk ego durumuna sahip bireylerin feminen cinsiyet rolüne, androjen ve masculin cinsiyet rollerine nazaran daha baskın bir şekilde sahip olduğu görülmektedir.

Bu sonuç denencemizi destekler nitelikte görünmemektedir. Doğal çocuk ego durumuna sahip bireylerin ağırlıklı olarak masculin cinsiyet rolüne sahip olacağı düşüncesi, doğal çocuğun sergilediği hırçın, atılgan, sevecen, meraklı, zevkine düşkün, saldırgan gibi özelliklerin daha çok masculin cinsiyet rolüne sahip bireyler tarafından sergilenebileceği inancından ileri gelmektedir.

2.0 Öğrencilerin ego durumları biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

2.1 Eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin biyolojik cinsiyetine göre farklılaşmaktadır.

Eleştirici ego durumuna sahip olmanın biyolojik cinsiyetten etkilenip etkilenmediğine ilişkin bulgulara bakıldığında erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla eleştirici ego durumuna sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuç denencemizi destekler niteliktedir.

Boverman ve meslektaşları (1972)' de yaptıkları araştırmada, erkek çocuklar ile ilgili kalıpyargıları; güçlü, sert, kendine güvenen, baskın, duygusuz, tarafsız kolay karar verir, hırslı, mantıklı şeklinde belirlemişlerdir. Eleştirici

ebeveyn ego durumuna sahip bireylerin özellikleri de yukarıda sayılan özelliklerle benzerlik gösterir.

Bizim kültürümüzde ve pek çok kültürde erkek çocuklar yetiştirilirken yukarıda sayılan özelliklere uygun olarak yetiştirilirler ve bu özelliklere sahip olan erkek bireyler aileleri ve toplum tarafından daha çok itibar görürler.

2.2 Koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin biyolojik cinsiyetine göre farklılaşmaktadır.

Denence ile ilgili bulgulara bakıldığında kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha fazla koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip oldukları görülür.

Koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip kişilerin özelliklerine baktığımızda - ki bu özellikler ilgili, merhametli, şefkatli, vefakâr, özen gösterici olma gibi özelliklerdir- toplumda kız bireylerin yetiştirilirken kazanmaları istenen özelliklerle benzer özellikler olduklarını görürüz. Kız bireyler ile ilgili toplumsal kalıpyargılar Boverman'ın da tespit ettiği gibi konuşkan, zarif, başkalarının duygularının farkında, kibar şeklindedir. Ayrıca kız bireylerden verici, duygusal, kararsız ve güçsüz olmaları beklenir (Pogrebin, 1980).

Bu sebeple koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip bireylerin daha çok kız olmaları hiç de şaşırtıcı değildir.

Arı (1989) yaptığı doktora çalışmasında, araştırmamızın sonuçları ile tutarlı olacak biçimde, kızların koruyucu ebeveyn ve uygulu çocuk ego durumu puan ortalamalarının erkeklerinkinden daha yüksek olduğunu bulmuştur.

2.3 Yetişkin ego durumuna sahip olma öğrencilerin biyolojik cinsiyetine göre farklılaşmaktadır.

Denence ile ilgili bulgular incelendiğinde, erkek öğrencilerin, kız öğrencilere nazaran önemli düzeyde daha fazla yetişkin ego durumuna sahip olduğu görülmektedir.

Yetişkin ego durumuna sahip bireyler açıkfikirli, akıllı, dikkatli, dürüst, düşünceli davranan, dakik, gerçekçi, mantıklı, sorumluluk alabilen, tutarlı, açıksözlü adil, bağımsız, zeki, iradeli, düzenli, soğukkanlı gibi özelliklere daha baskın bir şekilde sahiptirler.

Yetişkin ego durumuna sahip bireyler nesnel ve açıktır, eldeki verilerle hareket ederler.

Erkeklerde bir şekilde, çeşitli toplumsal kalıpyargıların da etkisiyle çocukluklarından itibaren mantıklı, bağımsız, sorumluluk alabilen, duyguyu ve düşünceyi birbirinden ayırt edebilen , daha çok aklıyla hareket eden bireyler olarak yetiştirilmeye çalışılırlar.

Araştırmadan elde edilen bu bulgu Arı (1989), Akbağ (2000) ve Alisinanoğlu (1995)'nin bulgularıyla da tutarlılık göstermektedir.

Arı (1989), erkeklerin yetişkin ego durumu puan ortalamalarının , kızların aldığı puan ortalamalarından önemli ölçüde daha fazla olduğunu bulmuştur.

Akbağ (2000), yaptığı çalışmada erkeklerin yetişkin ego durumu puan ortalamalarının kızlarınkinden daha yüksek olduğunu bulmuş, bunun erkeklerin kızlara göre daha az duygusal, daha fazla gerçekçi ve mantıklı davranmaları, daha fazla sorumluluk almaları ve karar verirken mevcut bilgileri değerlendirmeleri ile açıklanabileceğini vurgulamıştır.

Alisinanoğlu (1995) da yaptığı araştırmada, kızların doğal çocuk ve uygulu çocuk ego durumu puan ortalamalarının erkeklerinkinden daha yüksek, erkeklerin ise yetişkin ego durumu puan ortalamalarının kızlarınkinden daha yüksek olduğunu bulmuştur.

2.4 Uygulu çocuk ego durumuna sahip olma öğrencilerin biyolojik cinsiyetine göre farklılaşmaktadır.

Denenceye ilişkin bulgular incelendiğinde kız ve erkek deneklerin uygulu çocuk ego durumu puanları ortalamaları arasında belirgin bir farka rastlanmamıştır.

2.5 Doğal çocuk ego durumuna sahip olma öğrencilerin biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

Bu denenceye ilişkin bulgulara bakıldığında kızların erkeklere oranla daha baskın bir şekilde doğal çocuk ego durumuna sahip olduğu görülür.

Elde edilen veriler denencemizi destekler nitelikte görünmemektedir. Ancak doğal çocuk ego durumuna sahip bireylerin özellikleri incelendiğinde

hırçın, atılgan, sevecen, meraklı, başkaldıran, kendini düşünen, saldırgan, zevkine düşkün, korkak gibi hem erkeksi hem kadınsı olabilecek özelliklerin bir arada olduğu görülür. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha baskın bir şekilde doğal çocuk ego durumuna sahip çıkmasının bir nedeni de kızların sahip olduğu konuşkan olma, başkalarının duygularının farkında olan, kendi duygu ve düşüncelerini saklamaksızın bahsetme gibi özelliklere erkeklere oranla daha baskın bir şekilde sahip olmaları olabilir.

3.0 Öğrencilerin ego durumları ile cinsiyet rolleri arasındaki ilişki bireylerin biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

Bu denenceyi test etmek amacıyla 5 temel, 10 alt denence oluşturulmuştur.

3.1 Eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin cinsiyet rolü ve biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

3.1.1 Eleştirici ebeveyn ego durumu erkek masculin deneklerde, erkek androjen ve feminen deneklere göre daha baskındır.

Denenceye ilişkin bulgular incelendiğinde, erkek masculin bireylerin, erkek feminen ve androjen bireylere oranla daha baskın bir şekilde eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olduğu görülmektedir.

Erkek masculin bireylerin baskın bir şekilde eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olması 1.1 ve 2.1 denencelerimiz ile de tutarlı gözükmetedir.

3.1.2 Eleştirici ebeveyn ego durumu kız masculin deneklerde kız androjen ve feminen deneklere göre daha baskındır.

Denencemizin 2. alt denencesi incelendiğinde masculin kız deneklerin, androjen ve feminen kız deneklere oranla daha baskın bir şekilde eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olduğu görülmektedir.

Kız masculin bireylerin baskın bir şekilde eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olması 1.2 ve 2.2 numaralı denencelerimizle de tutarlı gözükmetedir.

Her iki alt denenceye ilişkin ortaya çıkan sonuçlar araştırmamız açısından oldukça manidardır. Zira bu sonuç araştırmamızın dayanak noktasını teşkil eden masculin cinsiyet rolüne sahip bireylerin sergilediği özellikler eleştirici, feminen

cinsiyet rolüne sahip bireylerin sergilediği özellikler koruyucu ve androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerin sergilediği özellikler yetişkin ego durumları ile benzerdir şeklindeki düşüncemizi doğrular niteliktedir.

3.2 Koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma öğrencilerin cinsiyet rolü ve biyolojik cinsiyetlerine göre daha baskındır.

Bu denenceye ilişkin iki alt denence oluşturulmuştur.

3.2.1 Koruyucu ebeveyn ego durumu erkek feminen deneklerde, erkek androjen ve masculin deneklere göre daha baskındır.

Denenceye ilişkin bulgular incelendiğinde erkek feminen deneklerin, erkek masculin ve androjen deneklere oranla daha fazla koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olduğu görülür.

Bu sonuç bize sadece kadınsı özellik gösteren kızların koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olmadığını aynı zamanda feminen cinsiyet rolüne sahip erkek bireylerinde koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olduklarını göstermesi açısından önemlidir.

Bu bulgu bize feminen cinsiyet rolüne sahip bireylerin koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma bakımından her iki cins içinde tutarlı sonuçlar verdiğini göstermiştir.

3.2.2 Koruyucu ebeveyn ego durumu kız feminen deneklerde kız androjen ve masculin deneklere göre daha baskındır.

Denenceye ilişkin bulgular incelendiğinde, feminen kız bireylerin, androjen ve masculin kız bireylere oranla önemli ölçüde daha fazla koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olduğu görülür.

Yukarıdaki iki alt denenceye ilişkin tablolar incelendiğinde oldukça ilgi çekici bir başka bulgu ile karşılaşırız. Tablolar incelendiğinde koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma bakımından kız ve erkek feminen deneklerden sonra ağırlıklı olarak ikinci sırada bu ego durumuna sahip deneklerin kız ve erkek androjen denekler olduğu görülür. Elde edilen bu veride araştırmamız için oldukça önemlidir, zira androjen cinsiyet rolü kadınsılık (feminen) ve erkeksilik (masculin) cinsiyet rollerinin her ikisini de içine alan bir cinsiyet rolüdür, bu

sebeple kadınsı özelliklerin en ağır bastığı feminen cinsiyet rolünden sonra kadınsı özellikleri de içinde barındıran androjen cinsiyet rolünün koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma bakımından masculin cinsiyet rolünden daha yüksek puanlar alması oldukça manidardır.

3.3 Yetişkin ego durumuna sahip olma öğrencilerin cinsiyet rolleri ve biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

Bu denenceye ilişkin iki alt denence oluşturulmuştur.

3.3.1 Yetişkin ego durumu erkek androjen deneklerde erkek masculin ve feminen deneklere göre daha baskındır.

Elde edilen veriler erkek androjen öğrencilerin, erkek masculin ve feminen öğrencilere oranla daha baskın bir şekilde yetişkin ego durumuna sahip olduğunu göstermiştir.

Toplum içerisinde erkek bireyler, androjen cinsiyet rolüne sahip olma bakımından daha çok fırsatlara sahiptir, çünkü erkekler kendi cinsel kimliklerini şekillendirirken her ne kadar daha çok toplumun kendileri için uygun gördüğü masculin cinsiyet rolünü benimsemede, kendilerine belirli bir cinsiyet rolünü benimsemeleri konusunda kızlar kadar baskı uygulanmaz.

3.3.2 Yetişkin ego durumu kız androjen deneklerde, kız masculin ve feminen deneklere göre daha baskındır.

Elde edilen veriler kız androjen, feminen ve masculin bireyler arasında yetişkin ego durumuna sahip olma açısından önemli bir farklılık olmadığını göstermiştir ancak anlamlı çıkmamasına rağmen ortalamalar arasında en yüksek değeri alan yine de kız androjen bireyler olmuştur.

3.4 Uygulu çocuk ego durumuna sahip olma bireylerin cinsiyet rolü ve biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

Bu denenceyi test etmek amacıyla iki alt denence oluşturulmuştur.

3.4.1 Uygulu çocuk ego durumu erkek feminen deneklerde erkek masculin ve androjen deneklere göre daha baskındır.

Denenceye ilişkin bulgular incelendiğinde, erkek feminen, erkek androjen ve erkek masculin bireyler arasında uygulu çocuk ego durumuna sahip olma bakımından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

3.4.2 Uygulu çocuk ego durumu kız feminen deneklerde, kız masculin ve androjen deneklere göre daha baskındır.

Denenceye ilişkin veriler incelendiğinde kız feminen, androjen ve masculin bireyler arasında uygulu çocuk ego durumu ortalamaları arasında önemli düzeyde bir farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Uygulu çocuk ego durumuna sahip kişiler genellikle kendi özerkliği ile davranamaz. Uygulu çocuk her zaman kendisini güvende hissedemez, bu yüzden de kimi zaman kendi kişisel tercihlerinden vazgeçer veya tercihlerini ikinci plana atar, başkalarının isteğine uygun bir kişi olmayı tercih eder. Bu nedenle uslu, söz dinleyen birisidir. Yukarıdaki iki alt denencenin manidar çıkmaması, testi cevaplayan uygulu çocuk ego durumuna sahip bireylerin sahip oldukları kişilik özelliklerinden dolayı yeterince özerk davranamaması ve kendini tam anlamıyla ortaya koyamamasından kaynaklanmış olabilir.

3.5 Doğal çocuk ego durumuna sahip olma öğrencilerin cinsiyet rolü ve biyolojik cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

3.5.1 Doğal çocuk ego durumu erkek masculin deneklerde erkek feminen ve androjen deneklere göre daha baskındır.

Araştırmaya ilişkin bulgular incelendiğinde, feminen erkek bireylerin, masculin ve androjen erkek bireylere oranla baskın bir şekilde doğal çocuk ego durumuna sahip olduğu görülür. Bu bulgu denencemizi desteklememiştir.

Denencemizin temel dayanak noktası erkek çocukların, doğal çocuk ego durumu özelliği gösteren bireylerin sergileyebileceği özellikleri daha sık sergileyebileceği şeklindeki düşüncemizden kaynaklanmaktaydı.

Transaksiyonel Analiz kuramına göre, doğal çocuk ego durumunu baskın bir şekilde kullanan bireyler hırçın, atılgan, sevecen, meraklı, başkaldıran, zevkine düşkün, kendini düşünen, korkak gibi özelliklere sahiptir. Erkek çocuklar da toplumsal kalıpyargıların etkisiyle çocukluklarından itibaren kızlara

oranla daha fazla hırçın, atılgan, başkaldıran gibi özelliklere sahip olarak büyütülürler.

3.5.2 Doğal çocuk ego durumu masculin kız deneklerde kız feminen ve androjen deneklere göre daha baskındır.

Denenceye ilişkin bulgular incelendiğinde feminen kız deneklerin, kız masculin ve androjen deneklere oranla daha fazla doğal çocuk ego durumuna sahip olduğu görülür. Bu bulgu denencemizi desteklememiştir.

4.0 Öğrencilerin ego durumları öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşmaktadır.

Bu denenceyi test etmek amacı ile beş alt denence oluşturulmuştur.

4.1 Eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olma bireylerin öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşmaktadır.

Deneklerin öğrenim gördükleri programlara göre eleştirici ebeveyn ego durumları aritmetik ortalamaları arasındaki fark manidar bulunmuştur.

Eldeki verilere göre matematik bölümünde okuyan öğrenciler diğer bireylere oranla ağırlıklı olarak eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip gözükmektedirler.

Matematik bölümünde okuyan öğrencilerin ağırlıklı olarak masculin cinsiyet rolüne sahip çıkmaları oldukça manidardır. Zira masculin cinsiyet rolüne sahip bireyler lider gibi davranma, baskın, güçlü, kuralcı, katı, otoriter olma gibi özellikleri diğer bireylere oranla daha baskın bir şekilde gösteririler.

Nitekim; çocukluğumuzdan itibaren matematik öğretmenlerini diğer öğretmenlere nazaran daha baskın, kuralcı ve otoriter olarak tanımlarız.

Cinsiyet değişkenine göre örnekleme giren deneklerin cinsiyet rol dağılımlarına ilişkin tabloya baktığımızda masculin cinsiyet rolüne sahip bireylerin daha çok erkekler olduğu görülmektedir. Erkeklerle ilişkin algılama kalıbında iyi olarak görülen özellikleri Boverman 1972'de yaptığı araştırma sonucu mantıklı, baskın, matematik ve bilim alanlarına ilgili şeklinde belirlemiştir.

Terman ve Tyler (1954), gerek aritmetik başarısı gerekse tabiat olaylarına yaklaşım bakımından kız ve erkek çocuklar arasında ilk yaşlarda dikkate değer bir fark olmadığını, farklılaşmaların ileri yaşlarda ortaya çıktığını belirtmektedirler. Bu araştırma bulgusu bize kız ve erkek çocuklara ileriki yaşlarda uygulanan farklı tutum ve davranışların bir sonucu olarak bu durumun ortaya çıktığını göstermektedir.

Muhtemelen matematik öğretmenliği bölümünde okuyan öğrenciler aldıkları eğitim ile diğer bireylere oranla daha baskın bir şekilde masculin cinsiyet rolüne sahip olarak yetişmektedirler.

Yapılan Tukey testi sonuçları ortaya çıkan manidarlığın, İlahiyat- Halkla İlişkiler, Matematik-İlahiyat, Tıp- Halkla İlişkiler, Tıp- hukuk, Ziraat- İlahiyat, Ziraat- Tıp bölümlerinin aldığı ortalamalar arasındaki farktan kaynaklandığını bizlere göstermiştir.

4.2 Koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma bireylerin öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşmaktadır.

Deneklerin öğrenim gördükleri bölümlere göre koruyucu ebeveyn ego durumları ortalamaları arasındaki fark manidar bulunmamıştır. Bu sonuç denencemizi desteklememiştir, ancak tablo incelendiğinde ilahiyat fakültesinde okuyan öğrencilerin koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma bakımından , diğer bölümlerde okuyan öğrencilere nazaran daha yüksek puanlar aldıkları görülmektedir.

4.3 Yetişkin ego durumuna sahip olma öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre farklılaşmaktadır.

Eldeki bulgular incelendiğinde, Coğrafya bölümünde okuyan öğrencilerin diğer bölümlerde okuyan öğrencilerden önemli ölçüde daha fazla yetişkin ego durumuna sahip olduğu görülmektedir.

Yapılan Tukey testi sonuçları bize ortaya çıkan manidarlığın İlahiyat-Coğrafya, Konservatuar-Coğrafya, Konservatuar-Dışçılık, Konservatuar-Hukuk, Matematik-İlahiyat, Matematik-İnşaat, PDR-Dışçılık, PDR-Coğrafya, PDR-

Matematik bölümlerinin aldığı ortalamalar arasındaki farktan kaynaklandığını göstermiştir.

4.4 Uygulu çocuk ego durumuna sahip olma bireylerin öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşmaktadır.

Denenceye ilişkin bulgular incelendiğinde, ziraat fakültesinde okuyan öğrencilerin diğer bölümlerde okuyan öğrencilerden önemli ölçüde daha fazla uygulu çocuk ego durumuna sahip olduğu görülmektedir.

Transaksiyonel Analiz kuramına göre uygulu çocuk ego durumu ana baba eğitiminden etkilenmektedir ve anne babanın onayı uygulu çocuk ego durumuna sahip kişiler için oldukça önemlidir. (Akkoyun, 1995)

Elde edilen bulgular bizi ziraat fakültesinde okuyan öğrencilerin uygulu bireyler olarak yetiştirildiği sonucuna götürmektedir.

Araştırma bulguları bize uygulu çocuk ego durumuna sahip olmanın bireylerin öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaştığını göstermiştir. Bu farklılaşma Dişçilik-Coğrafya, Gazetecilik-Dişçilik, Matematik-Dişçilik, PDR-Coğrafya, PDR-Gazetecilik, PDR-Matematik, Ziraat-Coğrafya, Ziraat-Gazetecilik, Ziraat-Matematik, bölümlerinin ortalamaları arasındaki farktan kaynaklanmaktadır.

4.5 Doğal çocuk ego durumuna sahip olma öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre farklılaşmaktadır.

İlgili veriler incelendiğinde, deneklerin öğrenim gördükleri bölüme göre doğal çocuk ego durumu ortalamaları arasındaki fark manidar bulunmamıştır.

5.0 Öğrencilerin cinsiyet rolleri biyolojik cinsiyetlerinden etkilenmektedir.

Denenceye ilişkin bulgular incelendiğinde, erkek bireylerin ağırlıklı olarak masculin cinsiyet rolüne, kız bireylerin ise ağırlıklı olarak feminen cinsiyet rolüne sahip oldukları görülmektedir.

Bu sonuçlar öğrencilerin ağırlıklı olarak kendi biyolojik cinsiyetleriyle orantılı bir cinsiyet rolüne sahip olduğunu göstermektedir. Bir başka deyişle kızlar toplum tarafından kendi cinsiyetleri için uygun görülen ağırbaşlı, ciddi, anlayışlı, başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı, boyun eğen, cana yakın, duygusal,

fedakâr, gönül alan, hassas, kadınsı, merhametli, namuslu, , sıkılğan, yumuşak, nazik gibi özelliklere daha baskın bir şekilde sahiptirler. Bu özellikler sıklıkla feminen cinsiyet rolünü temsil eder ve bu sonuçlar kız deneklerin toplumsal kalıpyargıların dışına çıkamadığını gösterir.

Erkeklerde yine kendi cinsiyetleriyle orantılı bir cinsiyet rolüne sahiptir. Masculin cinsiyet rolüne sahip olma bu bireylerin; ailesine karşı sorumlu, baskın, tesirli, cömert, erkeksi, etkileyici, güçlü, girişken, gözü pek, haksızlığa karşı tavır alan, idealist, kendi ihtiyaçlarını savunan, kuralcı, katı, lider gibi davranan, mantıklı, otoriter gibi bir takım özelliklere daha baskın bir şekilde sahip olduğunu göstermektedir.

6.0 Öğrencilerin cinsiyet rolü öğrenim gördükleri bölümlerden etkilenmektedir.

Öğrencilerin cinsiyet rolleri öğrenim gördükleri programdan etkilenmiştir.

İlgili bulgulara göre gazetecilik ve halkla ilişkiler bölümünde okuyan öğrenciler ağırlıklı olarak feminen, ilahiyat fakültesinde okuyan öğrenciler ağırlıklı olarak feminen, hukuk fakültesinde okuyan öğrenciler ağırlıklı olarak androjen, iktisat fakültesinde okuyan öğrenciler ağırlıklı olarak androjen, tıp ve dişçilik fakültesinde okuyan öğrencilerde ağırlıklı olarak masculin cinsiyet rolüne sahip çıkmışlardır.

Sonuçlar oldukça ilgi çekicidir, zira Kuzgun, (1989) tıp bölümünde okuyacak öğrencilerde bulunması gereken nitelikler arasında bu kimselerin meslektaşları ve hastaları ile iyi iletişim kurabilmesi için hoşgörülü, insan sevgisi ve insanlara yardım isteği güçlü, sabırlı, gerektiğinde fedakâr, karşıdaki kimsenin duygularını anlayabilen gibi özellikleri saymıştır. Bu araştırma bulgusu bize tıp bölümünde okuyan öğrencilerin beklenildiği gibi feminen cinsiyet rollerinin tam zıddı bir şekilde ağırlıklı olarak masculin niteliklere sahip olduğunu göstermiştir.

Hukuk fakültesinde okuyan öğrencilerin ağırlıklı olarak androjen çıkmış olması oldukça manidardır. Bu bize hukuk fakültesinde verilen eğitimin öğrencileri hem kadınsı hem de erkeksi özelliklere sahip olacak şekilde bir eğitim verildiği sonucuna götürmektedir.

İlahiyat fakültesinde okuyan öğrenciler ise beklenildiği gibi ağırlıklı olarak feminen cinsiyet rolüne sahip çıkmışlardır. Bu bize ilahiyat fakültesinde okuyan öğrencilere daha çok kadınsı (feminen) özelliklere sahip olacak şekilde bir eğitim verildiğini düşündürmektedir.

Bu konuda Damji ve Lee'nin Kanada'da yaptığı bir araştırma oldukça dikkat çekicidir ve araştırmamız sonuçlarıyla uyumlu gözükmektedir. Araştırma bulgularına göre, araştırmaya katılan müslüman erkekler, Bem'in (1981) Stanford Üniversitesi erkek öğrencilerinden oluşan örnekleminden daha yüksek feminity puanları almışlardır ve aynı zamanda müslüman kızlarda müslüman erkeklerden daha yüksek feminity puanları almışlardır. Bu araştırma sonuçları bizim elde ettiğimiz bulgularla tutarlı gözükmektedir.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan genel sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin ego durumları cinsiyet rollerine göre farklılaşmaktadır. Eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olma bakımından baskın olan cinsiyet rolü masculin, koruyucu ebeveyn ego durumuna sahip olma bakımından baskın olan cinsiyet rolü ise feminendir. Yetişkin ego durumuna sahip olma bakımından baskın olan cinsiyet rolü androjendir. Uygulu çocuk ego durumuna sahip olma bakımından cinsiyet rolleri puanları arasında fark vardır ancak bu fark anlamlı bulunmamıştır. Doğal çocuk ego durumuna sahip olma bakımından baskın olan cinsiyet rolü feminendir.

Öğrencilerin ego durumları sahip oldukları biyolojik cinsiyetten etkilenmektedir. Buna göre erkek denekler kız deneklere oranla daha baskın bir şekilde yetişkin ego durumu ve eleştirici ebeveyn ego durumuna sahipken, kız denekler erkek deneklere oranla daha baskın bir şekilde doğal çocuk ego durumu ve koruyucu ebeveyn ego durumlarına sahiptir. Uygulu çocuk ego durumuna sahip olma bakımından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur.

Araştırma bulgularına göre; masculin erkek ve masculin kız bireyler diğer bireylere oranla daha baskın bir şekilde eleştirici ego durumuna sahiptir. Feminin erkek ve kız bireylerin ise diğer bireylere kıyasla daha baskın bir şekilde koruyucu ego durumuna sahip oldukları bulunmuştur. Erkek androjen denekler, erkek masculin ve feminin deneklere oranla daha baskın bir şekilde yetişkin ego durumuna sahiptir. Kız androjen, feminin ve masculin bireyler arasında yetişkin ego durumuna sahip olma bakımından belirgin bir farklılık gözükmemektedir. Uygulu çocuk ego durumuna sahip olma bakımından erkek androjen, feminin ve masculin bireyler ile kız androjen, feminin ve masculin bireyler arasında belirgin bir fark gözükmemektedir. Erkek feminin ve kız

feminen bireyler, diğ er bireylere oranla daha baskın bir şekilde doç al çocuk ego durumuna sahiptir.

Deneklerin ego durumları öğrenim gördükleri bölüme göre değ işmektedir. Eleştirici ebeveyn ego durumuna sahip olma bakımından en yüksek ortalamaya sahip bölümün matematik, en düşük ortalamaya sahip bölümün ise ilahiyat olduğu görülmüştür. Yetişkin ego durumuna sahip olma bakımından ortalaması en yüksek bölüm coğrafya öğretmenliğ iken en düşük bölüm konservatuardır. Uygulu çocuk ego durumuna sahip olma bakımından en yüksek ortalamayı alan bölüm ziraat fakültesiyken, en düşük ortalamayı alan bölüm coğrafya öğretmenliğ i olmuştur. Doç al çocuk ego durumu ve koruyucu ego durumuna sahip olma bakımından ise bölümler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Öğrencilerin cinsiyet rolleri biyolojik cinsiyetlerinden etkilenmektedir. Erkek denekler ađ rlıklı olarak masculin cinsiyet rolüne sahipken, kız denekler ađ rlıklı olarak feminen cinsiyet rolüne sahiptir. Bu sonuç bize kız deneklerin hâlâ geleneksel cinsiyet kalıpyargılara göre yetiştirildiğ ini gösteriyor. Kızlar boyun eđ en, anlayışlı, duygusal, merhametli, cana yakın olarak büyütülürken; erkekler yine kalıpyargıların etkisi ile baskın idealist, mantıklı, otoriter, kuralcı, katı, girişken bireyler olarak yetiştirilmektedirler. Bu bize dolaylı da olsa bireylerin ön kalıpyargılarla yetiştirildiğ ini göstermekte.

Öğrencilerin cinsiyet rolü öğrenim gördükleri bölümden etkilenmektedir. Buna göre hukuk fakültesinde okuyan öğrenciler ađ rlıklı olarak androjen cinsiyet rolüne sahipken, ilahiyat fakültesinde okuyan öğrenciler feminen, tıp ve dişçilik fakültesinde okuyan öğrenciler masculin, gazetecilik ve halkla ilişkiler bölümünde okuyan öğrenciler feminen, iktisat fakültesinde okuyan öğrenciler androjen cinsiyet rollerine sahip çıkmışlardır.

Coğrafya, İngilizce öğretmenliğ i, inşaat ve matematik, konservatuar, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, ziraat bölümlerinde ise belirgin bir cinsiyet rolüne sahip olma bakımından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Bu genel sonuçlar ışığında aşığ ıdaki öneriler geliştirilebilir.

1- Ailelerin çocuklarını yetiştirirken, çocuklarına gösterdikleri farklı tutum ve davranışların, onların cinsiyet rollerinin oluşumu ve gelişimi üzerinde etkili olduğunu bilmeleri, çocukların topluma uyumlarını sağlayacak uygun cinsiyet rollerine sahip olmaları bakımından önemlidir.

2- Okullarda ve dershanelerdeki öğretmen ve rehber uzmanlar erkek çocukların sözel alanda, kız çocukların sayısal alanda en az diğer cins kadar başarılı olabilecekleri konusunda öğrencileri bilgilendirmesi ve bir mesleğin sadece bir cinse ait olmadığını belirtmesi gerekmektedir. Özellikle ilkököl öğretmenleri öğrencilere cinsiyetlerine göre farklı tutum ve davranışlarda bulunmamaya özen göstermelidirler. Zira çocuğun cinsiyet rollerinin oluşumu aşamasında okulun ve öğretmenin en az aileler kadar önemi vardır.

3- Yüksek Öğretim Kurumu öğrenci seçme ve yerleştirme sınavlarını yaparken öğrencilerin sahip olduğu kişilik özelliklerini ve cinsiyet rollerini hesaba katmamaktadır. Halbuki bir öğrencinin o alanda başarılı olmasının en büyük şartı kişinin sahip olduğu kişilik özelliklerinin o alan için uygun olmasıdır.

4- Transaksiyonel Analiz kuramcılarını bilinçli ve bütünleşmiş bir yetişkin ego durumunun kişiliğin temel yapısını oluşturduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda bizim elde ettiğimiz sonuç androjen bireylerin ağırlıklı olarak yetişkin ego durumuna sahip olduğudur. Dolayısıyla uyumlu ve sağlıklı bir kişilik özelliği her iki cinsiyet rolünün duruma göre uygun şekilde kullanıldığı androjen cinsiyet rolüne sahip olmaktan geçiyor.

5- Cinsiyet rolü daha ayrıntılı ve uzun süreli çalışmalarla araştırılması gereken bir konudur.

KAYNAKÇA

Adams, C.H.& Sherer, M. (1985) Sex Role Orientations and Psychological Adjustment: İmplications for the Masculinity Model. Sex Roles, sy.12,121-128

Akbağ, Müge. (2000) Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Üniversite öğrencilerinde Olumsuz Otomatik Düşünceler, Transaksiyonel Analiz Ego Durumları ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Atkinson. R.L&Atkinson,R.C, (1999) Psikolojiye Giriş, çev:Yavuz Alogan, Ankara:Arkadaş yayınları, sy.98-107

Azhar, Abu-Ali, (1999) Gender Role Identity Among Adolescent Muslim Girls Living in the U.S, Current Psychology, vol.18, İssue 2,p 185,8p,3 charts

Akkoyun, Füsün, (1995) Transaksiyonel Analize Giriş Ankara: 72 TDFO Şti.sy.

Arı,R., Bacanlı,H., (1996) S.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı:7, sy.131-149

Alisinanoğlu, Fatma, (1995) Üniversite Öğrencilerinin Ego Durumları ile Ana Baba Tutumlarını Algılamalarını Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi. Doktora Tezi, Ankara : Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Bacanlı. Hasan (1995) Sıfat Tarama Listesi'nde Beğenilen ve Beğenilmeyen Özellikler- Konya Selçuk Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, 2. Eğitim Bilimleri Kongresinde Sunulan Bildiri.

Başal, H.A.& Karasaraçoğlu, N. (1998) Annenin Eğitim Düzeyinin Çocuğun Cinsiyet Özelliklerine İlişkin Kalıpyargılarının Gelişimi Üzerine Etkisi. 7. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Cilt 1, sy. 225-230

American Psychiatric Association, (1994) Diagnostic and statistical manual of mental disorders, fourth edition, Washington, DC

Bem,Sundra, (1974) The Measurement of Psychological Androgyny Journal of Consulting and Clinical Psychology, sy.142, 155-162

Berne, Eric, (1986) İnsanca Sevgi ve Cinsellik, çev:Emre Kapkın, İstanbul: yaprak yayınları

Berne, Eric, (1964) Hayat Denen Oyun, çev. Emre Kapkın, İstanbul: yaprak yayınları

Cook, E. P. (1985) Psychological androgyny. Elmsford, NY: Pergamon

Cüceloğlu, Doğan, (1993) İnsan ve Davranışı, 3. Basım, İstanbul:Remzi Kitabevi.

Ersöz, Aysel Günindi. (1999) Cinsiyet Rollerine İlişkin Beklenti, Tutum, Davranışlar ve Eşler Arası Sorumluluk Paylaşımı, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Fizel. D. (1998) Teen Girls Worry More Than Boys

Jongeward,D.,James,M., (1993) Kazanmak İçin Doğarız, İstanbul:İnkılâp Kitabevi

Köroğlu, Ertuğrul (1995) Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı DSM 4, Ankara: Hekimler Yayın Birliği

Kuzgun, Yıldız (1999) Meslek Danışmanlığı Kuramlar Uygulamalar, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, sy. 109-121

Kuzgun, Yıldız (1989) Üniversiteler Yüksek Öğretim Programları ve Meslekler Rehberi, ÖSYM-AGB yayını

Myers, David.G.. (1995) Gender Roles, Social Psychology, Hope College, Holland, Michigan, p. 206-208

Silvern, L.E., &Ryan, V.E. (1979) Self -rated adjustment and Sex-typing: Is Masculinity the Primary Predictor of Adjustment? Sex Roles, 5,739-763

Spence, J.T., Helmreich, R.L. (1978) Masculinity and femininity: Their psychological dimensions, correlates, and antecedents. Austin, TX: University of Texas Press

Sternglanz, S.H., Serbin,L.A., (1974) Sex Role Streotyping in Children's Television Programs, Developmental Psychology.105, sy. 710-715

Schaefer,Richard&Lamm, Robert, (1992) Socialization, Sociology, Mc Graw-Hill,İnc, Newyork, chapter 4, p. 116-119

Seamon&Kenrick, (1992) Theories of Sex Differences, Psychology, Prentice Hall, chapter 11, Englewood Cliffs. New Jersey, p. 405-408

Tezcan, Mahmut, (1994) Türklerle İlgili Sterotipler (Kalıpyargılar) ve Türk Dergileri Üzerine Bir Deneme, Ankara:Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Özgüven, İbrahim Ethem, (1997) Cinsellik ve Cinsel Yaşam, Ankara:PDREM yayınları, sy. 71-81

Öner, Necla, (1997) Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası sy.335-338

Özbay, Yaşar, (2000) "Farklı Bölümlerde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerini ve Başa Çıkma Davranışları" Trabzon: KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi

Yates, A (1996) Childhood Sexuality in:Child and Adolescent Psychiatry, Lewis M(ed.) Williams&Wilkins Co. Second Edition, p 222-235

Yavuzer, Haluk (1999) Ana-Baba ve Çocuk, İstanbul: Remzi Kitabevi

EK-1

Cinsiyetiniz: Kız: () Erkek: ()
Okuduğunuz bölüm:

CİNSİYET ROLÜ DEĞERLENDİRME ENVANTERİ

Aşağıdaki özelliklerin her birinin sizi tanımlama bakımından ne kadar uygun olduğunu düşününüz. Her özelliğin karşısına size uygunluğunu

1-Hiç uygun değil	5-Bazen uygun
2-Genellikle uygun değil	6-Genellikle uygun
3-Bazen uygun değil	7-Her zaman uygun
4-Kararsızım	

Anlamına gelmek üzere numaralandırınız.

1-Ağırbaşlı, ciddi		21-İdealist	
2-Ailesine karşı sorumlu		22-İncinmiş duyguları	
3-Anlayışlı		tamir etmeye istekli	
4-Baskın, tesirli			
5- Başkalarının		23-Kaba dil kullanmayan	
ihtiyaçlarına duyarlı		24-Kadınsı	
6-Boyun eğen		25-Kendi ihtiyaçlarını	
7-Cana yakın		savunan	
8-Cömert		26-Kendine güvenen	
9-Çocukları seven		27-Kuralcı, katı	
10-Duygularını açığa		28-Lider gibi davranan	
vurmayan		29-Mantıklı	
11-Duygusal		30-Merhametli	
12-Erkeksi		31-Namuslu	
13-Etkileyici, güçlü		32-Otoriter	
14-Fedâkâr		33-Riski göze almaktan	
15-Girişken		çekinmeyen	
16-Gönül alan			
17-Gözü pek		34-Sadık	
18-Haksızlığa karşı			
tavır alan		35-Saldırgan	
19-Hassas		36-Sevecen	
20-Hırslı		37-Sıkılgan	
		38-Sözünde duran	
		39-Tatlı dilli	
		40-Yumuşak, nazik	

EK-2

BEN (EGO) DURUMLARI ÖLÇEĞİ

Aşağıda insanı niteleyen 95 sıfat verilmiştir. Sizden istenen "sizi nitelediğini, sizin bir özelliğiniz olarak" düşündüğünüz sıfatları işaretlemenizdir (X). İşaretlemeniz gereken sıfat sayısında herhangi bir sınırlama yoktur.

SIFATLAR

☐ 1-Aksi	☐ 33-Yufka yürekli	☐ 65-Yumuşak başlı
☐ 2-Alaycı	☐ 34-Başkasını düşünen	☐ 66-Uyumlu
☐ 3-Asık suratlı	☐ 35-Sevecen	☐ 67-Tedirgin
☐ 4-Ciddi	☐ 36-Hoş sohbet	☐ 68-Mızımız
☐ 5-Eleştirci	☐ 37-Kibar	☐ 69-Kötümser
☐ 6-Gururlu	☐ 38-Samimi	☐ 70-Olgun
☐ 7-İdealist	☐ 39-Açık fikirli	☐ 71-Telaşlı
☐ 8-Katı	☐ 40-Akıllı	☐ 72-Atılğan
☐ 9-Kibirli	☐ 41-Dikkatli	☐ 73-Duygusal
☐ 10-Kuralcı	☐ 42-Dürtüst	☐ 74-Gamsız
☐ 11-Önyargılı	☐ 43-Düşünceli davranan	☐ 75-Girişken
☐ 12-Resmi	☐ 44-Dakik	☐ 76-Hayalperest
☐ 13-Titiz	☐ 45-Gerçekçi	☐ 77-Heyecanlı
☐ 14-Otoriter	☐ 46-Mantıklı	☐ 78-Maceracı
☐ 15-Sabitfikirli	☐ 47-Temkinli	☐ 79-Meraklı
☐ 16-Kararlı	☐ 48-Sorumluluk alabilen	☐ 80-Neşeli
☐ 17-Öfkeli	☐ 49-Tutarlı	☐ 81-Sabırsız
☐ 18-Sinirli	☐ 50-Açıksözlü	☐ 82-Sempatik
☐ 19-Tedbirli	☐ 51-Adil	☐ 83-Sevimli
☐ 20-Anlayışlı	☐ 52-Bağımsız	☐ 84-Sıcakkanlı
☐ 21-Canayakın	☐ 53-Zeki	☐ 85-Şakacı
☐ 22-Cömert	☐ 54-İradeli	☐ 86-Yaratıcı
☐ 23-Geçimli	☐ 55-Düzenli	☐ 87-Doğal
☐ 24-Güvenilir	☐ 56-Uslu	☐ 88-Seksi
☐ 25-Hoşgörülü	☐ 57-Ağırbaşlı	☐ 89-Cesur
☐ 26-İçten	☐ 58-Bağımlı	☐ 90-Kararsız
☐ 27-İlgili	☐ 59-Çekingen	☐ 91-Korkak
☐ 28-Merhametli	☐ 60-Nazik	☐ 92-Nüktedan
☐ 29-Sabırlı	☐ 61-Saygılı	☐ 93-Asi
☐ 30-Sırdaş	☐ 62-Sessiz	☐ 94-Rahat
☐ 31-Vefakâr	☐ 63-Terbiyeli	☐ 95-Soğukkanlı
☐ 32-Yardıms sever	☐ 64-Tutuk	